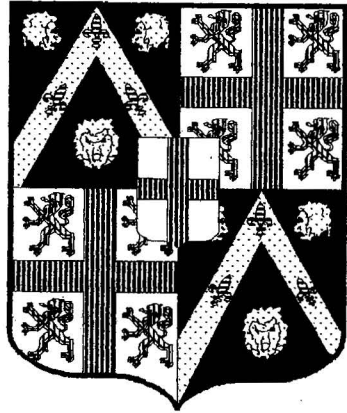

HET LAND VAN NEVELE

Driemaandelijks tijdschrift van de heemkundige kring

HEEMKUNDIGE KRING

"HET LAND VAN NEVELE"

December 1997

jaargang XXVIII

aflevering 4

Afgiftekantoor 9850 Nevele

HET LAND VAN NEVELE

Driemaandelijks heemkundig tijdschrift voor
Bachte-Maria-Lerne, Hansbeke, Landegem, Lotenhulle,
Meigem, Merendree, Nevele, Poeke, Poesele,
Sint-Martens-Lerne, Vinkt, Vosselare en Zeveren.

Lidgeld 1997

600 fr. (+ 100 fr. buitenland) over te schrijven op
rekening 000-0627981-03 of 290-7431460-20 van
"Het Land van Nevele" v.z.w., Beentjesstraat 24, 9850 Poesele

Steunend lid 1997

vanaf 1.000 fr.

Redactieraad

A.BOLLAERT - K.DE GROOTE - S. DE GROOTE - L.DE RUYCK -
J.LUYSSAERT - A.STROBBE

Eindredactie

J.LUYSSAERT, Veldestraat 26, 9850 Merendree

Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.

Gedrukt in de Beschutte Werkplaats "Nevelland" te Nevele.

HET LAND VAN NEVELE

december 1997

jaargang XXVIII

aflevering 4

Verantwoordelijke uitgever: J. LUYSSAERT, Veldestraat 26, 9850 Merendree

Bij de kaffoto: Fotograaf Gilles uit Roeselare lokte de drie trainende wielrenners in 1906 naar binnen en maakte deze foto: van links naar rechts Jules Masselis, Gilles (de fotograaf), Cyriel Van Hauwaert en de de jonge Abel De Vogelaere.

INHOUD

S. DE GROOTE, De gebroeders De Vogelaere: De Flandriens van Bachte-Maria-Leerne	225
D. D'HOOGHE, Pierre Maenhout, een groot Napoleonist uit Hansbeke	247
A. MARTENS, Tielde Roets van Hansbeke: een akte van eerherstel	249
W. DE CLERCQ, Spitten vóór de stal. Archeologisch noodonderzoek van een middeleeuwse gracht te Poesele	254
A. MARTENS, Uit het oude fotoalbum: Kerkdienaars in een optocht te Hansbeke, anno 1944	260
A. MARTENS, Uit het aantekenboek van Cyriel Van der Vennet (1879-1956). Laatste kerkbaljuw te Hansbeke	262
S. DE GROOTE, 75 jaar Medisch Pedagogisch Instituut in Bachte	272
A. BOLLAERT, Over wassend fruit op de Poeselse boomgaarden en de Poeselse Blauwkes	274
A. MARTENS, Uit het oude fotoalbum: Gouden Bruiloft te Hansbeke van de echtelingen Emiel Martens en Emma Mestdagh, 1951	284
S. DE GROOTE, Vermelding van "Zeveren" in een oorkonde van 1187	287
A. BRAET, Zanten uit de "Gazette van Gend"	291
A. VAN MALDEGHEM, Kunst in Het Land van Nevele (II) Jules Van Wanseele, schilder uit Nevele	293
Verslagen	303

DE GEBROEDERS DE VOGELAERE: DE FLANDRIENS VAN BACHTE-MARIA-LEERNE

Wie heeft er nog gehoord van Abel, Guido en Frans De Vogelaere uit Bachte-Maria-Leerne? Zij lagen mee aan de bakermat van de wielersport in Vlaanderen, en twee van hen behoorden tot de eerste lichter beroepsrenners van het land.

Deze tekst is o.a. het gevolg van een toevallige ontmoeting met Zeno De Vogelaere, de zoon van de reeds vermelde Abel en woonachtig in Bachte-Maria-Leerne. Ook Germain Van Beversluys, bestuurslid van de Kunst- en Oudheidkundige Kring, zorgde voor interessante informatie.

Wielrenners: een ras apart

Toen in 1978 Eddy Merckx zijn koersfiets aan de haak hing, betekende dit voor de Belgische wielersport ongeveer het afsluiten van een tijdperk. Enkele jaren later was het inderdaad uit met de hegemonie van de Belgische (Vlaamse) renners.

Sommigen hebben geprobeerd te verklaren waar dit langdurige overwicht vandaan kwam.

De wielrenners behoorden bijna allemaal tot de stand van het landelijk proletariaat, schreef Jaak Veltman. Het zwoegen voor de pachtsom, de fatalistische berusting onder de geseling de seizoenen, de karige eisen aan een hard, meedogenloos leven, het diep religieus besef van een hogere orde, hadden de kleine boer fysisch zijn primitieve kracht doen behouden en, vastgesnoerd aan de aarde, ook fysisch bewaard voor invloeden van de stad. Hieruit ontstonden telkens weer Vlaamse wielrenners¹. (...) De successen van deze renners ontstonden uit explosieve verrichtingen en in momenten van korte duur.²

¹ J. VELTMAN, *Land van wielrenners*, in de reeks De Seizoenen, N.V. De Nederlandse Boekhandel, Antwerpen, 1941, blz. 8.

² J. VELTMAN, o.c., blz. 6.

Nog volgens Jaak Veltman had de Vlaamse renner de volgende eigenschappen: *Hij kenmerkte zich door een meedogenloze hardheid van spier en zenuw, een schier fysieke gevoelloosheid voor vermoeienis, een onuitputtelijk doorzettingsvermogen en een soort van sombere verbeterheid onder de tegenspoed. Gesteund door een primitief, maar diep vertrouwen, vormden deze hoedanigheden de bestanddelen van het wezen van de Vlaamse renner, al of niet afgerond door de in enkele generaties aan de sportbeoefening ontleende en toegepaste waarden van wedstrijdbegrip en stielkennis, enz.*³.

Ook andere auteurs trekken de redenering verder door en menen dat de hegemonie in het wielrennen een exponent is van het Vlaamse ras⁴. Zo schrijft Arnold Strobbe: *De benaming Flandrien in ruime zin geldt tot op onze dagen voor elk Vlaamse renner die dank zij zijn kracht, temperament en doorzicht in belangrijke wedstrijden domineert en zo bewijst dat een Vlaams renner evenveel, ja meer kan dan een ander. Een Flandrien is een Vlaams renner die het dank zij zijn persoonlijke kwaliteiten ver brengt. Het is een volksjongen naar wie de andere Vlamingen met fierheid kunnen opkijken. Oud-wereldkampioen Briek Schotte wordt soms de laatste Flandrien genoemd maar het spreekt vanzelf dat er - in mijn ogen - Flandriens zullen zijn zolang er Vlamingen deelnemen aan wielervedstrijden*⁵.

Een andere vraag die kan worden gesteld, is waarom de gewone volksmens eigenlijk zo verslingerd raakte op die wielrenners?

De voormalige sportjournalist Karel Van Wijnendaele merkte ooit op dat voetbal in het begin van de eeuw vooral een sport werd van de stedelijke arbeider.

De plattelandsbewoner daarentegen raakte echter in de ban van wielervedstrijden. Dit kwam wellicht omdat opeens plaatselijke en gekende jonge mensen zich in de kijker werkten en in eigen land en over de grenzen heen zege na zege behaalden.

Dat gewone volksjongens uit vaak arme gezinnen op die manier aanzien verwierven en het financieel konden waarmaken intrigeerde de mensen.

³ J. VELTMAN, *o.c.*, blz. 8.

⁴ In de periode van de gebroeders De Vogelaere waren er echter ook goede Waalse renners. Eén van de grote concurrenten en vrienden was Robert Wancour.

⁵ A. STROBBE, *De Flandriens van Lotenhulle*, Davidfonds Lotenhulle-Poeke en Heemkundige Kring Het Land van Nevele, 1985, blz. 8.

Korte historiek van de wielersport

De eigenlijke geschiedenis van die populaire wielersport moet nog worden geschreven, hoewel er talloze werken bestaan die één facet, persoon of periode behandelen. Hierna volgt een zeer bondig overzicht.

In 1861 bouwde de Parijzenaar Pierre Michaux de draisine om tot vélocipède, een enorm voorwiel met pedalen op de as en een minuscuul voorwiel. *La petite reine* was geboren. Reeds enkele jaren later pedaleerden vooruitstrevende heren en dames in Frankrijk en vrij vlug ook door ons land met deze trapwagentjes.

Toen in de jaren tachtig de Engelse tweewielers met kamwiel, ketting en dunlopbanden verschenen werd fietsen een rage. In de grote Belgische steden ontstonden wielersclubs, met een uitgesproken burgerlijk karakter. Het weekblad *Le Cycliste belge* zorgde voor informatie. De eerste wedstrijden werden betwist.

Sport was in veel gevallen in die periode nog een zaak van notabelen. Zo reed Gaston Martens uit Zulte, brouwerszoon en later schrijver, met een paar zonen van rijke mensen uit de streek, als amateur-wielrenner de Ronde van België uit⁶.

Ook iemand als Cyriel Buysse, zelf zoon van een bedrijfsleider, was zeer sterk in sport geïnteresseerd. Zeno De Vogelaere vertelde dat Buysse voor de Eerste Wereldoorlog regelmatig bij Abel en Guido over de vloer kwam om te praten over de sportevenementen.

Net voor de eeuwwisseling was een fiets nog onbetaalbaar voor de man in de straat. Maar dat zou vlug veranderen.

In 1908 waren er in België reeds 340.000 fietsen geregistreerd, waarvan tweederde in Vlaanderen⁷. Arbeiders reden er mee naar hun werk en hoe meer fietsen hoe meer wedstrijden natuurlijk.

⁶ A. DE POORTER, *Gaston Martens en zijn Paradijsvogels*, Het Streekboek, Nieuwkerken-Waas, 1988, blz. 21.

⁷ K. VAN ISACKER, *Mijn land in de kering, deel I*, De Nederlandse Boekhandel, Antwerpen/Amsterdam, blz. 4.

Guido De Vogelaere

Van de kleine kermiskoersen...

Eerst in de stad, maar ook op het platteland werd er vanaf de eeuwwisseling meer en meer gefietst. Voor de boeren werd een fiets een teken van welstand dat enkel bij bijzondere gelegenheden van stal werd gehaald.

Pas toen het aantal fietsen in Vlaanderen zeer sterk toenam, werden er tijdens de dorpskermissen zogenaamde parochiaankoersen of snelkoersen georganiseerd.

Vrij vlug ontstond een echte sport toen deelnemers uit verschillende dorpen elkaar systematisch gingen bekampen⁸. In die periode werden ook overal (aarden) wielerbanen aangelegd omdat de wegen nog te slecht waren. Eén van de eerste kampioenen in Vlaanderen was Fons Seys. Zo ontstond het fenomeen van de kermiskoers dat tot op onze dagen nog zo populair is.

In 1906 waren er niet veel dorpen meer die geen kermiskoers hadden, schreef Karel Van Wijnendaele⁹.

Hij vermeldde dat na Seys een hele nieuwe generatie zich manifesteerde. Daartoe behoorden Abel en Guido De Vogelaere uit Bachte-Maria-Lerne¹⁰. Ook Jaak Veltman vermeldde Guido in één adem met Kamiel Haeck, Arthur Van Der Stuyft, Robert Wancour, Cyriel Van Hauwaert¹¹. Het waren namen die over heel Vlaanderen - sommigen ook over de grenzen - bekend werden.

Toch was niet iedereen gelukkig met die nieuwe populaire sport. De geestelijke overheid kante zich in de beginperiode tegen deze wedstrijd-

⁸ In Frankrijk bestonden dergelijke wedstrijden al langer: bv. Parijs-Brest-Parijs (1891), Bordeaux-Parijs (1891), Parijs-Brussel (1896), Parijs-Roubaix (1896).

⁹ Karel Van Wijnendaele, alias Karel Steyaert (1882-1961) is een legendarische figuur op het vlak van het wielrennen in Vlaanderen.

Hij was pionier van de Vlaamse sportpers met de krant *Sportwereld* die op het hoogtepunt een oplage van 120.000 exemplaren had. Hij was o.a. de oprichter van de Flandriensploeg, stichter van de Ronde van Vlaanderen (1913) en fungeerde als adviseur van de Belgische ploeg bij wereldkampioenschappen, Ronde van Frankrijk, enz. Hij overleed in Deinze op 20 december 1961. Tot aan zijn dood bleef hij voor *Het Nieuwsblad* schrijven.

¹⁰ K. VAN WIJNENDAELE, *Het rijke Vlaamsche wielerveen*, Snoeck-Ducaju & Zn, Gent, 1943, blz. 47.

¹¹ J. VELTMAN, o.c., blz. 22.

Robert Wancour en Guido De Vogelaere,
de twee fiere winnaars van de 100 km van Gent in 1906.

den, en noemde het *gaan zien naar halfnaakte mannen*. Onder druk van de kerk werd in enkele gemeenten een gemeentereglement gestemd waarbij het verboden was te koersen met vélocipèden. Dergelijke reglementen hielden echter niet lang stand.

Zeno, de zoon van Abel, vertelde dat de pastoor van Maria-Lerne preekte dat het een schande was met blote billen op de straat te komen.

De plaatselijke kasteelheer de Kerckhove d'Ousselghem uit het nabije Vosselare was daarentegen een fervent sportliefhebber. Hij volgde de koersen zelfs met zijn motor¹².

... tot klassieke wedstrijden met de Flandriens

In de eerste jaren van de eeuw begonnen de Franse fietsenfabrikanten, bv. Alcyon, met het uitrusten van rennersploegen. Zo kregen ook de De Vogelaeres uit Bachte-Maria-Lerne hun kans.

De wielersport ontgroeide het carcan van de lokale kermiskoersen. De beroepsrenners streden met elkaar in de klassiekers en vooral in de Ronde van Frankrijk.

Eén van die klassiekers is Parijs-Roubaix, die in 1996 voor de honderdste keer werd gereden.

De Franse wielrenners kregen vanaf 1907 sterke concurrentie van de Belgische coureurs.

Bovendien ontstond tussen 1913 en 1925 een keurkorps van renners, de zogenaamde Flandriens, die de internationale successen aan elkaar zouden rijgen.

De benaming Flandriens had tijdens de eerste jaren na de oorlog nog een politieke bijklank. De naam werd geassocieerd met de Vlaamse Beweging, die het bij sommigen had verkorven wegens het activisme, m.n. de collaboratie met de Duitsers door een aantal Vlaamsgezinden. Hier en daar was de ploeg zelfs niet welkom.

De aanleiding voor het ontstaan van de Flandriensploeg was de hevige tweestrijd in de jaren 1910-1912 tussen de West-Vlamingen Henri Van

¹² B. DEPS, *Blik*, 10-16 september 1992.

Abel De Vogelaere (ca. 1912)

Lerberghe, Leon Buysse, Arthur Maertens en Achiel Depauw tegen die andere kemphanen uit Oost-Vlaanderen Persijn, Aloïs Verstraete, en... Abel en Guido De Vogelaere¹³.

Het was de bekende sportjournalist Karel Van Wijnendaele zelf die onder de schuilnaam van Mac Bolle een hechte groep aan elkaar kon smeden. De naam Flandriens zou later een benaming worden voor elke Vlaamse wielerkampioen.

De dichter en sportliefhebber Willie Verheghe¹⁴ schreef over deze Flandriens een heel mooi gedicht:

De Flandriens

*Vanachter de Leuvense stoof kwamen ze,
met forse kop en pezige benen,
ze hadden poten aan hun lijf
en trokken er harder dan anderen
mee aan hun stuur.
Ze stuurden ansichtkaarten naar huis
met groetjes uit het verre Frankrijk
en wisten, niet, nooit van opgeven.
Ze brachten geld mee om een koe
of een café op het dorpsplein te kopen.
Of ze werden velomaker
en vertelden met glanzende ogen
over de Tourmalet en de Peyresourde.
Ze verschenen heel trots op sportavonden
en pinkten al eens 'n traan weg.
Soms zag je ze nog eens
op begrafenissen of op televisie.
Ze waren niet van deze tijd,
de flandries, ze moeten
bijna allemaal dood zijn.*

¹³ J. VELTMAN, o.c., blz. 37.

¹⁴ W. VERHEGGE, *Peyresourde, Wielergedichten*, Poëziecentrum, Gent, 1988, blz. 14.

Een groep potige wielrenners, ergens voor de Eerste Wereldoorlog, met als tweede van rechts Guido De Vogelaere (piste Gent).

De familie De Vogelaere

Het gezin van Victor De Vogelaere (°1846-†1944) en Anastasia Schamphelaire (°1854-†1931), beiden van Vurste, vestigde zich op het einde van vorige eeuw in Bachte-Maria-Lerne. De jongste zoon Frans werd er geboren op 6 februari 1895.

Vader Victor was eerst jachtwachter geweest op de domeinen van de Kerckhove d'Ousselghem in Ruiselede. Zeno (1879), Abel (7 maart 1882) en Guido (30 november 1884) waren geboren in Ruiselede.

Nadien oefende Victor hetzelfde beroep uit op het domein van het Goed ter Mere in Vosselare. Hij pachtte er op de Kouter nr. 3 een kleine hoeve die in het bezit was van de adellijke familie. De hoeve lag vlak bij het kasteel, op de grens met Vosselare, maar toch nog op het grondgebied van Bachte-Maria-Lerne.

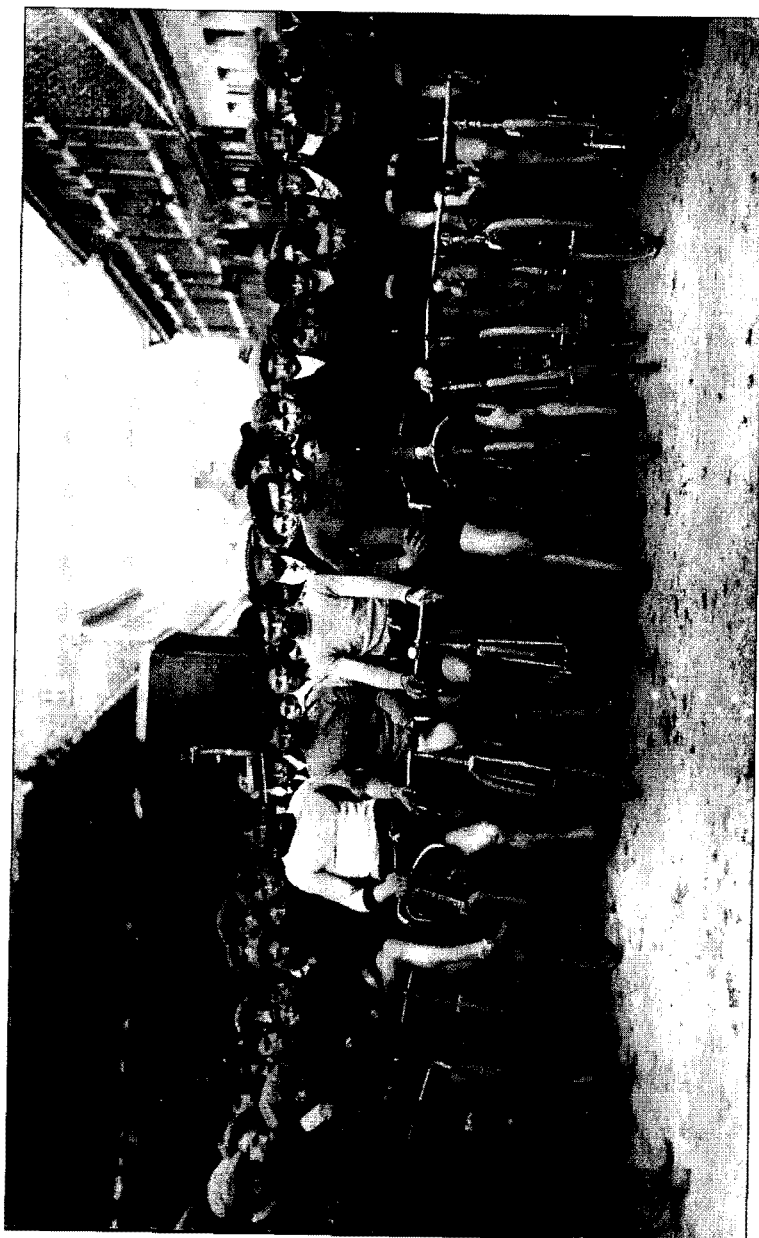
De oudste zoon Zeno was de enige niet-renner bij de vier kinderen. Gedurende zijn legerdienst die ongeveer drie jaar (!) duurde verbleef hij in Brussel (1898-1901). Hij leerde er zijn vrouw kennen en hield in Ukkel het café Montjuich open op de gelijknamige laan. Tijdens de Wereldoorlog vocht hij aan het front. Zijn luchtwegenstelsel raakte zwaar beschadigd bij de gasaanval in Ieper. Hij overleed in 1927.

De eerste beroepsrenners uit de streek

Rond 1902 was dokter Callewaert volgens Zeno De Vogelaere de enige inwoner van Bachte-Maria-Lerne die een zogenaamde vélo(cipède) of *velossepeerd* bezat.

Ook de jongeren Abel en Guido De Vogelaere zouden echter dolgraag een dergelijk kleinood verwerven. Als zoons van een jachtwachter was het voor hen niet moeilijk om allerlei pelsdiertjes te vangen en te verkopen. Op die manier werd 40 fr. gespaard. Een aardig bedrag in die tijd, maar een fiets kostte wel 100 fr.

Vader Victor was bereid de resterende 60 fr. bij te passen, op voorwaarde dat men hem leerde fietsen.

Aan de start van een wielervedstrijd in Nevele rond 1913-1914. Frans De Vogelaere staat 5de van rechts.
Wie herkent nog renners op de foto?

Abel en Guido kochten hun eerste fiets bij Vanhooacker¹⁵ in Kruishoutem. Iedere zondag reden de vader en de zonen inderdaad een eindje met de fiets.

De eerstvolgende jaren nam het aantal fietsen sterk toe in de streek. Er werden ter gelegenheid van de kermis allerlei wedstrijden georganiseerd met een fiets, bv. de mooiste bebloemde fiets. Ook werden er kleine koersen gereden. In sommige streken was men blijkbaar wat vlugger. In het Meetjesland spreekt men reeds in 1897 over een wedstrijd, iets wat was overgewaaid uit Frankrijk¹⁶.

Abel en Guido namen ook deel aan dergelijke zogenaamde snelkoersen. In 1903 won Guido een wedstrijd in Astene en kreeg daarvoor het enorme bedrag van 20 fr.¹⁷.

Hij gaf het geld aan moeder De Vogelaere die hem onmiddellijk de deur wees. Hij moest het geld teruggeven - wat hij niet deed - want het was volgens haar oneerlijk verdiend geld.

Abel en Guido hadden natuurlijk de smaak te pakken en na zeer korte tijd bezaten beiden een koersfiets.

Zij werden allebei, eerst Abel, nadien Guido, beroepsrenner. Zij waren wellicht niet de eerste beroepsrenners van het land zoals sommigen beweren, maar toch de eerste van de regio.

Abel De Vogelaere

Abel won vanaf 1903-1904 (?) met gemak ieder jaar een reeks kermiskoersen. Weldra trok hij naar Frankrijk en werd ingehuurd door het bedrijf Alcyon, dat fietskaders maakte.

Zeno vertelde het verhaal dat ze met vier naar Parijs trokken: Van Hauwaert, Defraye, Abel en zijn broer Guido voor een meeting op de Buffalobaan. De lichtstad had toen al elektriciteit. De vier onwetende Flandriens probeerden de lampen van de kamer uit te blazen. Zij wisten niet wat een elektrische schakelaar was¹⁸.

¹⁵ De garage bestaat nog steeds.

¹⁶ Het eerste fietspad in de provincie dateert van 1895. Het werd aangelegd van Gent naar Eeklo en later doorgetrokken naar Brugge.

¹⁷ Het dagloon van de gemiddelde arbeider was toen 1 frank.

¹⁸ B. DEPS, o.c., 10-16 december 1992.

Frans De Vogelaere
De op jeugdige leeftijd aan het IJzerfront gesneuvelde
Frans De Vogelaere had volgens zijn tijdgenoten
nog een mooie toekomst als wielrenner

Op een postkaart van 23 april 1908 schreef hij vanuit Parijs aan zijn broer Zeno: *Ik ben in Paris en heb vandaag al die sterke koureurs gezien. Gij zoudt er u algelijk benauwd van maken maar nu ik sta er voor en ga er door zoals een Vlaming*¹⁹.

Hij werd echter ieder jaar door zijn ouders opgeëist om mee te helpen bij de oogst in het landbouwbedrijf in Bachte-Maria-Lerne. Op die manier nam hij nooit deel aan de Ronde van Frankrijk.

In 1906 leverde hij een topprestatie door tijdens de wedstrijd Oostende-Wenduine-Oostende samen met zijn Waalse vriend Robert Wancour de 100 km te rijden in 2 u. 30 min. en 1 sec. of tegen 40 km per uur. Een fiets woog toen 12,5 kg en had een versnelling van 6,7 meter. Tijdens die wedstrijd had hij iedereen losgereden, behalve de reeds genoemde Wancour. Ook de fameuze Cyriel Van Hauwaert had toen de rol moeten lossen (zie kaftfoto).

In 1909 nam hij eens deel aan Parijs-Roubaix. Hij werd er 16de. De Fransman Octave Lapize, bijgenaamd de krullebol, won de wedstrijd. Zoon Zeno beweert dat zijn vader geflikt werd. De ploegleiding zag niet graag een Vlaming winnen en de verzorger van Alcyon had een middel in zijn veldfles gedaan, wat tot een kortstondige ongesteldheid leidde. Op die manier werd zijn Franse ploegmaat aan de overwinning geholpen. Waar of niet waar? Het was in ieder geval zo dat de strijd tussen Fransen en Belgen hoog oplaaide. Zo doet het verhaal de ronde dat vóór de Eerste Wereldoorlog de Belgische renners tijdens de Ronde van Frankrijk op een bepaald ogenblik werden beschoten.

Het hoogtepunt voor Abel was zijn overwinning in 1912 op het Kampioenschap van Vlaanderen in Koolskamp. Deze koers was nog gesticht door Karel Van Wijnendaele. De wedstrijd duurde honderd kilometer en was op het lijf geschreven van Abel die geen spurter maar een zogenaamde fondrijder was. Er waren toen zesendertig deelnemers, waaronder alle bekende namen: Jules Masselis, Leon Buysse, Kamiel Haeck,...

Bij het ingaan van de laatste ronde bleven er slechts twaalf renners over. Abel slaagde erin zich los te werken uit deze groep en met 150 m voorsprong te

¹⁹ Zeno De Vogelaere bezit een collectie van een paar honderd postkaarten uit de periode van voor en tijdens de Eerste Wereldoorlog.

De dood treft den mensch als hij er het minst
op denkt en zich in veiligheid waant!

ROEMVOLLE GEDACHTENIS
van

DE VOGELAEREFRANS

zoon van
VICTOR & STAGIA-CLEMENS DIE SCHAMPELAERE

Kapitaal 8 Komp. 2 Linië
*geboren te Bichte-Maria-Leerne, den
6 Februari 1896, gesneveld voor Diksmude
den 1 Juni 1918.*

Hij was een jongen van het lieve Vlaanderen
sterk van lichaam en ziel, moedig en standvastig
in 't eenvoudig vervullen van zijn dagelijkschen
plicht. Even als zooveel anderen viel hij, zoo jong,
zoo kloek, zoo levensdronken, lijk een eik door de
blij overgeveld.

Voor wat hij leefde en streed, stierf hij: zijn leven
en dood zijn vruchtbaar en zullen bijdragen tot de
zegpraal van waarheid en recht.

Lieve Broeders, 't offer van mijn jendig leven
weze Gode sangersnaam en bekom dat gij van ziel-
en lijfsgevaar bevrijd blijft om gawe en gezond
naar huis weder te keeren.

Beste wapenbroeders, vergeet mij niet in uwe
gebeden. De sood is het einde niet van alles, maar
't begin van 't bijzonderste: 't eeuwige leven. Leef
en sterft zoo, dat wij eens daarboven vereenigd
wezen in altijdurende vreugde en vrede.

Geloofd zij Jesus-Christus. Amen.

R. I. P.

Drukk. Vv. Verhegge-Sityaert, Maria-Leerne.

winnen op één van zijn grote tegenstrevers, Leon Buysse uit Wontergem die tweede werd. Alois Persyn uit Nazareth werd derde.

Karel Van Wijnendaele zou later verklaren dat deze wedstrijd de doorslag gaf om de Flandriensploeg (zie hoger) samen te smeden.

De Eerste Wereldoorlog betekende het einde van de wielercarrière van Abel die in Frankrijk verbleef en werkte. In 1918 was hij 36 jaar geworden.

Abel huwde op 19 december 1919 met de elf jaar jongere Martha De Pourcq (11.05.1893-†11.08.1991). Zij werd net geen 100 jaar oud, en was de dochter van Basiel De Pourcq, de veldwachter van Petegem, die in Nazareth omkwam op het einde van de Eerste Wereldoorlog, tijdens artilleriebeschietingen door de geallieerden.

Zij kregen drie kinderen: Stefaan (°26 januari 1921), Victor (°30 januari 1923) en Zeno (°22 september 1925).

Abel volgde zijn vader op als jachtwachter bij de adellijke families van Crombrugge, de Kerckhove en 't Kint de Roodebeke. Hij beoefende die functie tot 1947.

Hij koerste nog enkele jaren bij de veteranen. Zijn zoon Zeno bezit nog diens laatste licentie van 1924.

Het kampioenschap van Vlaanderen was voor hem een hoogdag, waar hij tot op tachtigjarige leeftijd telkens per fiets naar toe reed. Nadien werd hij door zijn zoon Stefaan met de wagen gevoerd. Toen zijn aanwezigheid er werd aangekondigd was er spontaan applaus vanwege het publiek. In 1960 verklaarde hij er nog voor de microfoon dat de wedstrijd in 1912 veel lastiger was omdat de wegen zoveel slechter waren.

De dood van zijn vriend Karel Van Wijnendaele en de begrafenis in 1961 in Sint-Martens-Latem op een ijskoude winterdag kraakte voor een deel zijn gezondheid. Van toen af reed hij nog nauwelijks met de fiets. Hij overleed op 29 juli 1974 op 92-jarige leeftijd in zijn woning tegenover de ouderlijke hoeve.

Beroepsrennerskoers te Aalter.
Karel Van Wijnendaele in een gemoedelijk gesprek
met oud-renner Abel De Vogelaere.

Guido De Vogelaere

Ook de twee jaar jongere broer van Abel Guido werd beroepsrenner. Hij reed voor de Franse bedrijven Louvet en Cycles W.K.C.

Guido was een zuivere spurter. Hij kon niet echt de langere wedstrijden aan. Hij hield zich daarom ook vooral bij de kermiskoersen en pistekoersen²⁰. Het is inderdaad zo dat de gebroeders De Vogelaere op die manier op internationaal vlak wat meer in de schaduw bleven van figuren als Jules Masselis, René Van den Berghe, Odiel Defraeye, Marcel Buysse, Michel De Baets en vooral Cyriel Van Hauwaert die vaak met succes hun geluk zouden beproeven in het buitenland.

Deze Masselis was een tijdgenoot van Guido De Vogelaere. Karel Van Wijnendaele: *Ik zie hem nog altijd rijden, te Wijnendaele bij Torhout, waar ik inrichter was, in 1906, met Guido De Vogelaere en samen al de premies en de eerste prijzen winnen*²¹.

Abel en Guido De Vogelaere behoorden niet tot de groep Flandriens die in het buitenland actief zouden zijn. Karel Van Wijnendaele schreef over Guido het volgende: *Guido De Vogelaere had veel gelijkenis met hem (Jules Masselis), vooral van voorkomen, al was hij wel wat sterker aangelegd naar buitenuit bekeken. Wel, Guido is blijven hangen in de atmosfeer van de straat- en de pistekoersen, terwijl Masselis hoger klom. Waarom? Omdat hij de helpende en steunende hand voelde van Van Hauwaert!*²².

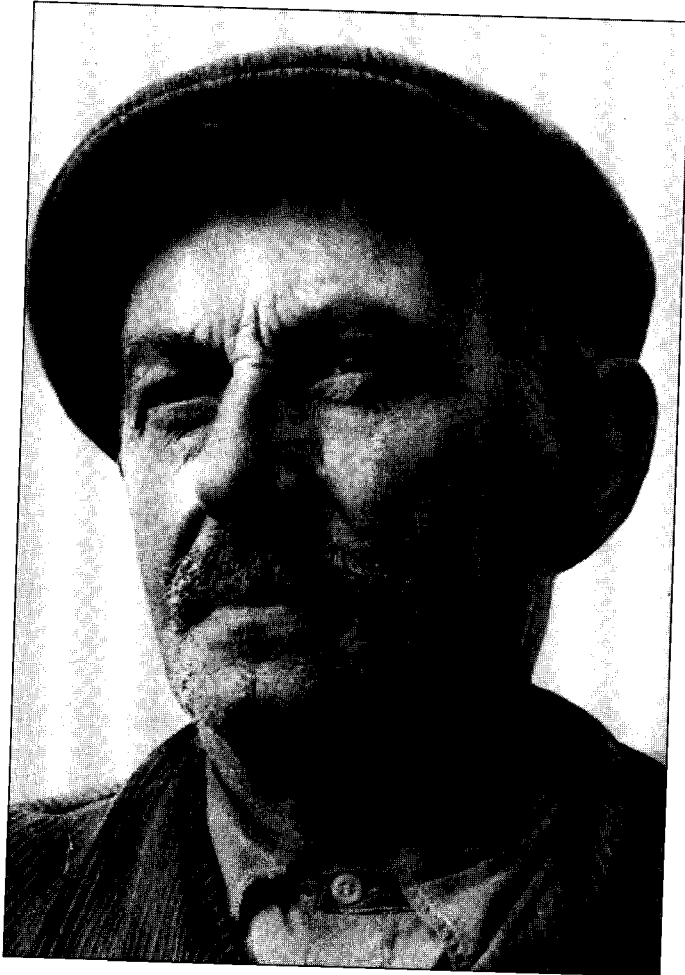
Guido verloor in 1907 met één punt de Ronde van België tegen Chruchon. Een jaar later werd hij 17e in Parijs-Roubaix. Een deelname aan dergelijke wedstrijden was voor De Vogelaere eerder uitzonderlijk. Er waren in Roubaix toen 124 deelnemers²³. Voor het eerst won een Vlaming, m.n. Cyriel Van Hauwaert.

²⁰ Er bestond tot op het einde van de jaren dertig nog een aarden velodroom in Vosselare.

²¹ K. VAN WIJNENDAELE, o.c., blz. 62.

²² K. VAN WIJNENDAELE, o.c., blz. 77.

²³ Guido wordt vermeld als deelnemer in het boek van: P. SERGEANT, *100 jaar Parijs-Roubaix, 1896-1996*, BRTn & Eeclonaar.

Abel De Vogelaere op 80-jarige leeftijd

Een aparte wedstrijd die wordt beschreven in *De Flandriens van Lotenhulle* door Arnold Strobbe, was de tweekamp in 1909 tussen Marcel Buysse, woonachtig in Lotenhulle, en Guido De Vogelaere. Op de foto in het boekje ziet men beiden tussen het publiek op de fiets zitten, duidelijk tot het uiterste gespannen. Zijn broer Abel houdt de fiets vast. Hoe bizar ook, de wedstrijd sproot voort uit een weddenschap tussen de baron van Poeke en de kasteelheer van Leerne. Guido De Vogelaere won de tweestrijd²⁴.

Er is een poster bekend van de sponsor Cycles W.K.C. met Guido De Vogelaere die aankondigt dat hij meer dan honderd koersen heeft gewonnen: *G. Devogelaere, de Maria-Leerne, le fameux champion des Flandres a remporté plus de cent victoires*²⁵.

Zeno vertelde dat Guido op een bepaald ogenblik drie ritten had gewonnen in de Ronde van België, maar toen terug naar huis moest om de oogst binnen te halen.

Eén van zijn laatste wedstrijden won hij in Astene in het jaar 1913.

Ook zijn carrière werd op het toppunt gekraakt door de oorlog. Hij was toen 30 jaar en verbleef een tijdlang in Frankrijk. Hij werkte er voor het fietsenbedrijf Alcyon. Na de oorlog had hij stielkennis en middelen genoeg om in de ouderlijke woning te Bachte-Maria-Leerne een eigen fietsenzaak te starten.

Hij trad in 1925 op vrij late leeftijd in het huwelijk met Sidonie De Coster. Zijn enige dochter Erna (1927) huwde met de Gentse tandarts Roger Cobbaert die in 1970 omkwam op de autosnelweg door tegen een onverlichte vrachtwagen te knallen.

Guido werd als fietsenmaker een welstellend man. Hij verkocht de fietsenzaak in 1938 en verhuisde naar Gent om er een woning te betrekken in de Boudewijnlaan. Hij overleed in Gent op 4 juni 1953.

²⁴ A. STROBBE, o.c., blz. 16, 17.

In het boekje is er wel een naamsverwisseling. Het is niet Abel die rijdt maar Guido.

²⁵ Afgedrukt in *Blik* van 10-16 december 1992.

Frans De Vogelaere

Frans De Vogelaere was een zogenaamde nakomer. Hij werd geboren in 1895, reeds elf jaar na zijn derde broer.

Volgens de tijdgenoten was Frans De Vogelaere iemand die intrinsiek meer talent had dan zijn broers. Hij was de beste wielrenner van de streek, en won in 1914 het Kampioenschap van België bij de nieuwelingen.

Een zekere Bertrand schreef in de *Sportvriend* van 20 juni 1914 het volgende: *Om te sluiten zullen wij nog wijzen op de zegepraal van Frans De Vogelaere in 't kampioenschap der nieuwelingen. Zou dat misschien een tweede Van Hauwaert worden.*

Enkele maanden later brak echter de Eerste Wereldoorlog uit. Hij werd infanterist aan het IJzerfront en zou op 23-jarige leeftijd sneuvelen in Kaaskerke bij Diksmuide op 1 juni 1918, net op de dag dat hij promoveerde tot sergeant.

Enkele vergeelde dagbladartikelen is het enige dat Zeno De Vogelaere nog bezit over zijn koersende voorouders.

Het is echter belangrijk de herinnering in ere te houden van deze taaie Flandriens, die in een reeds vervlogen tijd duizenden mensen in extase brachten met hun sportieve prestaties.

Stefaan DE GROOTE, Bachte-Maria-Lerne

PIERRE MAENHOUT, EEN GROOT NAPOLEONIST UIT HANSBEKE

In zijn artikel *Napoleonisten in het Nevelse*¹ schreef Jozef Van de Castelee dat bij de installatie van het 'Nevelse Genootschap der Oud-Wapenbroeders van het Fransche Keizerrijk' op 12 mei 1844 door het Gentse genootschap, de Gentse voorzitter J.B.Berte een man opmerkte die met het kruis van het Legioen van eer vereremerkt was. Het bleek Alexis Verpoort uit Deinze te zijn die het zeer begeerde ereteken droeg. Onmiddellijk stelde de Gentse voorzitter voor om Alexis Verpoort als erelid op te nemen. Hij behoorde niet enkel tot de keizerlijke garde, maar had Napoleon ook gevolgd naar zijn eerste verbanning op het eiland Elba.

In Hansbeke woonde er iemand die een nog hogere onderscheiding had ontvangen namelijk Pierre Maenhout. In het artikel van J. Van de Castelee komt hij voor in de lijst van oud-Napoleonisten die de Sint-Helenamedaille hadden ontvangen.

Pierre Maenhout moet na zijn dienst in het Franse leger in militaire dienst gebleven zijn.

Bij Koninklijk Besluit van 15 december 1833² werden 272 militairen van het Belgisch leger tot ridder in de Leopoldsorde benoemd omdat ze tijdens de gevechten van augustus 1831 "*zich bijzonderlijk hebben onderscheiden of welke ernstige kwetsuren in de gevechten hebben gekregen*". Onder die militairen bevond zich Pierre Maenhout, 'major 5e régiment infanterie de ligne' ridder in de Leopoldsorde.

In 1839³ is hij luitenant-kolonel in het Belgisch leger. In dat jaar wordt luitenant-kolonel Pierre Maenhout bij Koninklijk Besluit gemachtigd tot het dragen van het ereteken Ridder van het Legioen van eer. Deze onderscheiding was hem verleend bij ordonnantie van Z.M. de Koning der Fransen op

¹ VAN DE CASTEELE J., *Napoleonisten in het Nevelse*, in *Het Land van Nevele*, jg. XII (1981), afl. 4, blz. 175-218.

² Bestuursmemoriael van 1833.

³ Bestuursmemoriael van 1839.

1 augustus 1839. In België was bij wet van 11 juli 1832 enkel de orde van Leopold erkend en mocht geen enkel ander ereteken gedragen worden, tenzij met machtiging van de koning.

Dus Hansbeke kende onder zijn inwoners een hoger officier die gestreden had onder Napoleon, verder carrière gemaakt had in het leger en bovendien naast de Sint-Helenamedaille nog twee zeer hoge onderscheidingen mocht dragen.

Daniël D'HOOGHE, Nevele

STEUNENDE LEDEN

De steunende leden zijn voor 1997:

Braet André, Erembodegem
Graaf de Bousies-Borluut, Hansbeke
Duerinck Alfred, Nevele
Generale Bank, Nevele
Vander Eecken Tony, Poesele
Verhaege Hugo, Merendree

TIELDE ROETS VAN HANSBEKE: EEN AKTE VAN EERHERSTEL

Op zondag 16 september 1973 gaf drs. Th. Penneman, voor de leden van de heemkundige kring "Het Land van Nevele", te Vinkt een lezing over "*Een moderne Oost-Vlaamse sagenverzameling*".

Deze volkskundige reed in die jaren, bij het opsporen van Oost-Vlaamse sagen, van dorp tot dorp, zocht oudere inwoners op en stelde hen bondige vragen over watergeesten, aardgeesten, vuurgeesten, heksen, tovenaars, toveressen, waarzeggers, weerwolven, spookdieren e.a.

In de dubbeldikke aflevering nr. 3-4 (sept.-dec.) van de jaargang VIII (1977) van het toenmalig berichtenblad van "Het Land van Nevele" publiceerde Th. Penneman vervolgens zijn *Nevels sagenboek* onder de titel *Volksgeloofen volksagen in het Land van Nevele (1840-1974)*.

In het eerste hoofdstuk van dit sagenboek vermeldt de auteur de gekende Hansbeekse sage "*Spokerij op het neerhof*". Hij geeft de versie van F. De Potter en J. Broeckaert uit hun kroniek van Hansbeke (1857) en die van L. Van Driessche uit de bewerkte en aangevulde heruitgave van deze historiek (1952). Deze sage werd ontrafeld en aan de werkelijkheid getoetst in de bijdrage "*Legende en werkelijkheid te Hansbeke*" (1973).¹

In het tweede hoofdstuk van zijn studie vernoemt Th. Penneman onder het kapittel "*Heksen*" o.a. Tielde Roets van Hansbeke (alias die van Schapers).

Zijn zegslieden te Hansbeke waren: Emilie Claeys (1897), Charles De Jaeger (1892), Emiel De Witte (1891), Evarist Langerart (1892), Emiel Laroy, René Van Vynckt (1892), Irma Van Laecke (1896) en N.N. (1906), evenals August Verhelst (1896) te De Pinte en Leonie Van de Woestijne (1903) te Merendree.

Volgens sommigen van deze zegslui kon Tielde Roets voorspellingen doen, kleine kindjes betoveren, het karnen van boter en het viggennen beletten. Ze

¹ A.MARTENS, *Legende en werkelijkheid te Hansbeke*, in *Het Land van Nevele*, jg. IV, 1973, afl. 3, blz. 119-126.

wisten het “van horen zeggen” of hadden het zelf geweten. Maar de overigen geloofden er geen snars van.

Omtrent de identiteit van de vrouw vertelde men dat zij eigenlijk Mathilde De Sutter heette, getrouwd was met een zekere Roets (die een baard droeg), een dochter en drie zonen had (waaronder een bultenaar) en te Hansbeke op de wijk Reibroek woonde. Ze had een zuster Uze Schapers, weduwe Cornelis, die twee of drie kinderen had waaronder een dochter Liza, en te Merendree in de Durmenstraat woonde. Ze werden beiden, Tielde en Uze, “*die van Schapers*” geheten omdat hun vader nog schaper (schaapherder) geweest was “*op t’ Schapenhof van Stampaerts te Merendree*”.²

Een zegsman zei dat vader De Sutter, de schaper, een *wreed harde werker* was en dat “*die Schapers van Hansbeke*” deftige maar arme mensen waren.

Aan de hand van deze gegevens was het niet moeilijk Mathilde De Sutter (alias Tielde Roets of die van Schapers) nader te identificeren³

Mathilde De Sutter was een dochter van Charles en Felicitia Cocquyt. Ze werd geboren te Lotenhulle op 2 april 1857. Ze huwde voor de wet te Hansbeke op (zondag!) 8 oktober 1878, om zes uur ‘s avonds, met Petrus Roets. Ze was toen 21 jaar oud, dagloonster, en woonde bij haar ouders te Hansbeke. Haar vader (57 j.) was schaapherder, haar moeder (55 j.) dagloonster, beiden waren ongeletterd. Petrus Roets werd op 19 oktober 1838 te Hansbeke geboren als zoon van Constant (†Hansbeke 21.12.1843) en Marie Van Oost, spinster. Hij was paardenknecht en nagenoeg twintig jaren ouder dan zijn bruid. Het huwelijk werd voltrokken voor Joseph Buysse, schepen en ambtenaar van de burgerlijke stand, in aanwezigheid van Eugeen De Vreese broodbakker, Isidoor Alijn onderwijzer, Seraphien Buysse broodbakker en Theodoor De Wagter schoenmaker.

Het echtpaar woonde op de wijk Reibroek, aan het uiteinde van het Klinkaartstraatje, in een huisje dat later zou worden afgebroken.

² Wellicht werd hier het “Schapenhof” bedoeld van de familie Standaert op de Heirenthoek te Landegem. (Dank aan Julien Scherpereel voor de toelichting).

³ Gemeentelijk archief Nevele: burgerlijke doop-, huwelijks-, overlijdens- en bevolkingsregisters van Hansbeke.

Petrus werd in het register van de burgerlijke stand achtereenvolgens als paardenknecht (1878), werkman (1879, 1880), dagloner (1882-1895) en landman (1910) geduid, Mathilde als dagloonster (1878), werkvrouw (1879, 1880), dagloonster (1882-1895) en huiswerkster (1910). Waar kinderen geboren waren bood zij zich met enige aandrang aan als achterwaarderster (helpster na de bevalling).

Ze kregen 15 kinderen, binnen een tijdsspanne van 17 jaren (2 dochters en 13 zonen, waaronder een tweeling), allen te Hansbeke geboren: Jules (1879), Octaaf (1879), Jules-Octaaf (1880), René (1882), Adhemar (1883), Evarist (1884), Emiel (1885), Frans (1887), Alois (1888), Marie-Clemence (1889), Gustaaf (1890), Jozef (1892), Honoré (1893), Leo (1895) en Maria (1896).

Maar ze werden hen één na één ontnomen. De tweelingbroertjes Jules en Octaaf stierven, het eerste na 11, het tweede na 14 dagen. Ook het derde kindje, dat uit piëteit voor zijn gestorven broertjes Jules-Octaaf gedoopt werd, stierf na korte tijd. Vervolgens overleden Adhemar (†1883), Frans (†1887), Alois (†1888), Evarist (†1890), Gustaaf (†1890), Leo (†1896) en Maria (†1896).

Petrus Roets had moeite om de eindjes aan elkaar te knopen. Gedurende vele jaren werd zijn gezin ondersteund door het Sint-Vincentiusgenootschap, dat aan de armen bedekte bijstand verleende.

Slechts 5 kinderen werden volwassen: René, Emiel, Marie-Clemence, Jozef en Honoré. Ze bleven ongehuwd, waren als dienstknecht, landwerker, meid of landwerkster tijdelijk uithuizig: René te Merendree, Marie-Clemence te Gent en te Brussel, Jozef te Destelbergen, te Groot-Bijgaarden en te Gent, Honoré te Dilbeek en te Gent. Emiel vertrok in 1910 (definitief) naar Brugge.

Marie-Clemence baarde te Gent op 8 mei 1908 een onwettig kindje Leo.

Tielde Roets was 53 jaar oud toen ze weduwe werd. Haar man stierf te Hansbeke op 14 december 1910. Hij was 72 jaar oud. Kort voor het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog woonden René, Honoré, Jozef en Marie-Clemence met haar zoontje Leo nog bij haar.

Honoré werd in 1914 onder de wapens geroepen bij de 1e carabinieri. Hij stierf voor het vaderland in het hospitaal te Fécamp (Normandië, Frankrijk), 22 jaar oud.

Tielde woonde na de oorlog nog een tijdje alleen in haar huisje. Ze was toen kantwerkster. Op 6 juni 1924 vertrok ze naar Melle, Caritasstraat, vermoedelijk naar het gesticht aldaar.

* * *

Uit deze korte levensschets blijkt dat Tielde Roets het niet gemakkelijk had in haar leven, en weinig geluk gekend heeft. Ze was gehuwd met een 20 jaar oudere man, was onophoudend zwanger gedurende 18 jaren, baarde een resem van 15 kinderen, alle jaren één, waarvan er tien in de wieg of zeer jong stierven.

Het gezin woonde in een (bouwvallige) kortwoonst langs een veldweg. Man en vrouw konden met hard wroeten nauwelijks rondkomen. Ze waren arm en moesten ondersteund worden. Ze waren ongeletterd, misschien rauw in de omgang, getekend door zorgen en verdriet.

Tielde liep onverzorgd in oude klederen, droeg een snuitdoek op het hoofd, had soms maar één kous aan. Ze werd door volwassenen afstandelijk bejegend, door kinderen langs de straat nageroepen. Kinderen treiterden haar en waren tegelijk bang voor haar. De vrouw nam niet alles voor lief, had blijkbaar een radde en soms scherpe tong, keerde zich al eens om naar de pestkop(pen) en verweerde zich: "Ge zult niet blijven lachen".

En als er dan iets verkeerd ging, gaf iemand haar de schuld. De mensen waren nogal bijgelovig in die tijd, fantaseerden er maar op los, enkelen dachten dat ze kon toveren: "O, ze kan zij niets" zei een ander, "of met haar muile toveren". Die zegspersoon had het natuurlijk bij het rechte eind. En de meeste mensen dachten er hetzelfde van.

Tielde was geen toveres, maar een arme wat ongewone vrouw uit de "tijd van toen".

Albert MARTENS, Gent

GEZINSFICHE

ROETS Petrus		DE SUTTER MATHILDE	
fs Constant en Marie Van Oost		fa Charles en Felicitia Cocquyt	
°Hansbeke	19.10.1838	°Lotenhulle	02.04.1857
		x Hansbeke	08.10.1878
†Hansbeke	14.12.1910	†	

Kinderen

1. <u>Jules</u>		9. <u>Aloïs</u>	
°Hansbeke	20.08.1879	°Hansbeke	14.03.1888
†Hansbeke	01.09.1879	†Hansbeke	24.04.1888
2. <u>Octaaf</u>		10. <u>Marie-Clemence</u>	
°Hansbeke	20.08.1879	°Hansbeke	26.04.1889
†Hansbeke	03.09.1879	†	
3. <u>Jules-Octaaf</u>		11. <u>Gustaaf</u>	
°Hansbeke	14.10.1880	°Hansbeke	21.07.1890
†		†Hansbeke	24.09.1890
4. <u>René</u>		12. <u>Jozef</u>	
°Hansbeke	18.03.1882	°Hansbeke	20.05.1892
†		†	
5. <u>Adhemar</u>		13. <u>Honoré</u>	
°Hansbeke	07.04.1883	°Hansbeke	19.09.1893
†Hansbeke	25.04.1883	†Fécamp	07.02.1916
6. <u>Evarist</u>		14. <u>Leo</u>	
°Hansbeke	23.04.1884	°Hansbeke	30.05.1895
†Hansbeke	24.04.1890	†Hansbeke	11.05.1896
7. <u>Emiel</u>		15. <u>Maria</u>	
°Hansbeke	01.11.1885	°Hansbeke	10.08.1896
†		†Hansbeke	07.11.1896
8. <u>Frans</u>			
°Hansbeke	04.01.1887		
†Hansbeke	06.10.1887		

SPITTEN VÓÓR DE STAL. ARCHEOLOGISCH NOODONDERZOEK VAN EEN MIDDELEEUWSE GRACHT IN POESELE

Bij controle van graafwerken voor het aanleggen van de onderkeldering van een nieuwe stal, troffen we op de grens tussen percelen *Popp 379, 380, 382, 386*, in de Poekestraat te Poesele¹ een gracht aan, die op basis van de vondsten in de tweede helft van de 13de eeuw kan worden gedateerd.² De site is gelegen op een zandleemrug langsheen de Poekebeek.

De gracht

De structuur werd in de lengte gesneden door de aanleg sleuf voor de onderkeldering. In het haaks hieropstaande wandprofiel kon duidelijk de aanzet van een grachtdoorsnede worden waargenomen. De gracht is minstens 2 m breed en ca. 1,75 m onder het huidige loopvlak uitgegraven. De onderste vulling bestond uit enkele humeuze laagjes, doorspekt met houtskool, verbrande leembrokken, stukken lokale veldsteen en scherven aardewerk. Deze lagen duiden op het dichtslibben en/of tijdelijk begroeien van de bodem van de gracht. Vrij snel echter, werd de gracht gedempt. Het grootste deel van de vulling bestond immers uit verzette, vrij homogene zandleembodem, zonder enige stratificatie of archeologisch materiaal. Hoogstens kon hier en daar een brok verzette ploeglaag worden vastgesteld. Dit gegeven, evenals de restanten van een brandlaag die zich situeert tussen het complex van fijne lagen en de homogene vulling, suggereren een opgave van de structuur d.m.v. opzettelijke demping met grond, afkomstig van nieuw gegraven structuren. Wellicht gebeurde dit vrij snel na het in gebruik nemen van de gracht. Of deze snelle opgave te maken heeft met een brand (brandlaag) kan slechts door uitgebreid onderzoek op meerdere plaatsen op de site met meer zekerheid worden bepaald.

¹ We danken de familie Taveirne voor de toestemming tot onderzoek. Onze dank gaat hierbij ook naar R. Walgraeve voor zijn hulp bij het onderzoek.

² Met dank aan collega K. De Grootte (Instituut voor het Archeologisch Patrimonium) voor de hulp bij de beschrijving en de datering van het aardewerk.

De vondsten

In totaal werden 87 scherven ingezameld. Zonder uitzondering bevonden deze zich in de onderste laagjes van de gracht. Ze bevonden zich daar in associatie met een 15-tal brokken verbrande leem, met enkele fragmenten van nagels en met brokken lokale veldsteen. De verbrande leem is afkomstig van wandbepleistering. Enkele afdrucken van takken wijzen hierop. De overgrote meerderheid van de overigens gefragmenteerde en soms verweerde scherven, bestaat uit reducerend gebakken aardewerk. Opvallend is de grote technische homogeniteit: het betreft matig hard gebakken producten in een zandige, mica-rijke klei met fijne tot matig grove kwarts. Het oppervlak van de scherven voelt steeds zeer fijnkorrelig aan. Producten in dergelijke techniek troffen we bij terreinprospectie in de valleien van Kale en Poekebeek reeds

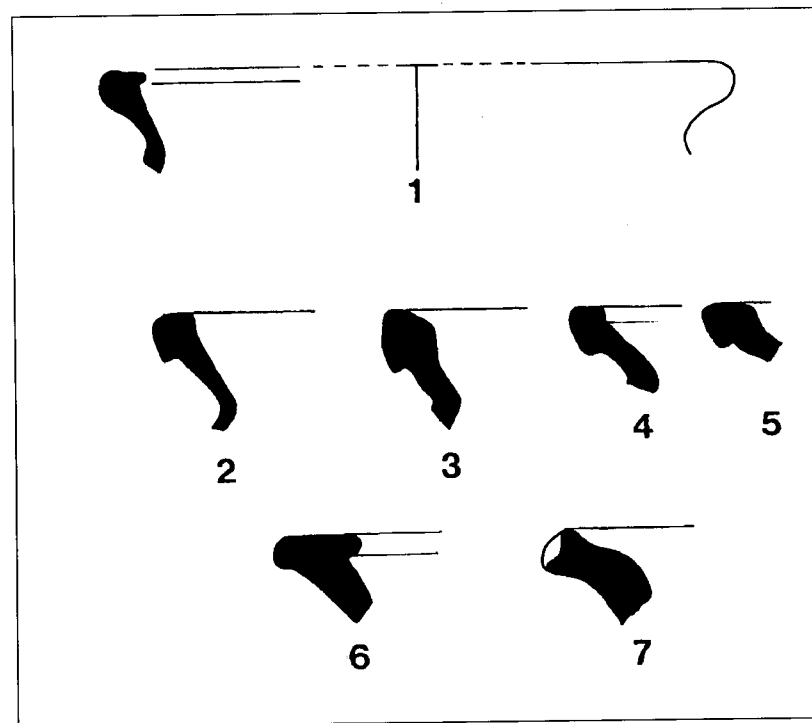
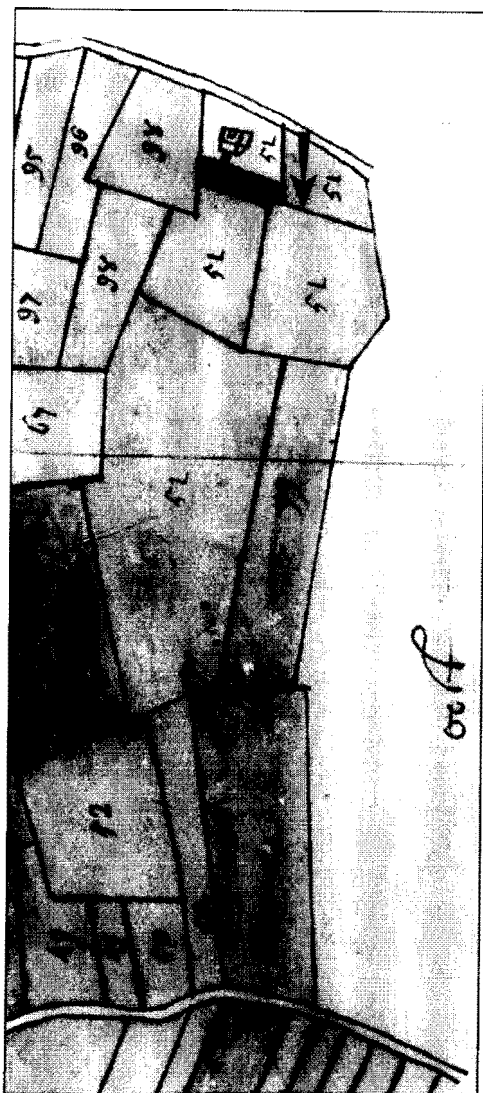

Fig. 1 - Randprofielen van het middeleeuws aardewerk; schaal 1/2

Fragment uit de kaart A van het landboek van 1639.
 Alle percelen met het cijfer 51 behoren tot het leen van Jan Ryckaert.
 De straat bovenaan is de Poekestraat, onderaan de Mortierstraat.
 Het pijltje duidt de plaats aan waar het onderzoek plaatsvond. (Foto: U.G.)

verschillende malen aan. Bij de vormenschat vermelden we een zgn. “sikkelvormige” rand van een kookpot. (fig. 1, 1). Dergelijke randvormen werden ondermeer aangetroffen in *Ename* (De Grootte & Lemay, 1993, Fig. 8, 2) en in de Oudburg te *Gent* (Desmet & Raveschot, 1983, Fig. 13). Chronologisch situeert de vorm zich in de 13de eeuw. De vier andere kogelpotranden (fig. 1, 2-5) zijn zonder uitzondering blokvormig, een vorm die we ondermeer terugvinden in contexten te *Aalst* (Pieters et al., 1993, Fig. 8, 1-7): *Gent* (Oudburg: Desmet & Raveschot, 1983, Fig. 8-11; Dobbelslot: Raveschot, 1982, Fig. 6-7), *Oudenburg* (Hillewaert & Hollevoet, 1994, Fig. 7, 11-12) en *Ename* (De Grootte & Lemay, 1993, Fig. 8, 1). De vorm situeert zich vooral in de tweede helft van de dertiende, eerste helft veertiende eeuw. Verder vermelden we een randfragmentje met vingerindruk (fig. 1, 6). Het stuk werd vervaardigd in een grover gestructureerde klei. Wellicht situeert ook deze scherf zich in de dertiende eeuw. Tenslotte dient een fragment van een lensvormige bodem opgesomd te worden, evenals een fragment van een horizontale randvorm (fig. 1, 7) die we voorlopig bij geen specifieke aardewerkvorm kunnen thuisbrengen, tenzij misschien bij een vermoedelijke schaalvorm waarvan te Deinze een fragment werd aangetroffen (Van Doorne en Verhaeghe, 1976, D77). De raddiameter suggereert in elk geval een diameter van 35 à 40 cm. Technisch sluit dit stuk aan bij het andere grijs aardewerk. Het oxiderend gebakken (rood aardewerk) is slechts aanwezig met 2 scherven. Ook deze kenmerken zich door hun zandige klei. Er is geen glazuur bewaard of aanwezig. Vermelden we tenslotte nog twee dunwandige, zeer kleine scherfjes in beige-witte zeer poederige klei. De stukken zijn sterk verweerd en het is niet mogelijk ze met enige zekerheid aan één welbepaalde (import?)groep of periode toe te wijzen.

In elke geval wijst het onderzoek van het aardewerkensemble op een zeer homogene samenstelling, zowel op chronologisch, technisch als op vormelijk vlak. Ook deze elementen wijzen op de vrij beperkte tijdsduur waarin de gracht actief was. Het geheel van de aardewerkvondsten en hun onderlinge associatie duidt op een datering in de tweede helft van de dertiende eeuw.

Historisch kader (Bollaert & Luysaert, 1981, blz. 86, 102-3)³

Opvallend is wel dat het tracé van deze gracht zowel op het landboek van

³ Met dank aan A.Bollaert voor het opzoeken van deze informatie.

1639⁴ (fig. 2 & 3), als op de Ferraris en de Poppkaart nog als perceelsscheiding zichtbaar is. Ongeveer op de plaats van het huidige woonhuis bevond zich in 1639 een woning: “*Jan Ryckaert een behuysde hofstede met vijf stucken lants daer anne liggende streckende van deene straete tot dandere tsamen een leen wesende*”.

Analyse van de penningcohierien (1571-2)⁵ laat na vergelijking van grondoppervlakten en erfgenamen toe het stuk toe te wijzen aan Laureys Van Renterghem: “*Laureys Van Renterghem gheeft houdende een behuysde stede ghelegh. in de prochie van Poesele groot een half ghemet*”. Daarnaast werd dezelfde Van Renterghem in de cohieren nog belast op tien gemeten land die aan zijn woning paalden. Maar hoe aantrekkelijk een doorleven van de bewoning van de dertiende tot de zestiende eeuw op deze plaats echter ook mag lijken, toch moeten we toegeven dat er een aanzienlijke periode te overbruggen valt waarover we geen cartografisch, geschreven of archeologisch bronnenmateriaal bezitten.

Besluit

Zowel het onderzoek van de vullingsgeschiedenis als de studie van het aardewerk wijzen op het korte gebruik van deze gracht, wellicht tijdens de tweede helft van de dertiende eeuw. Blijkbaar werd de structuur vrij snel opgegeven (na brand?) en gevuld met grond, afkomstig van nieuw uitgegraven structuren. Het doorleven van het tracé van de gracht, weliswaar als perceelsscheiding, van in de dertiende tot in de negentiende eeuw, wijst op een min of meer continu gebruik van deze percelen doorheen de tijd. Dat hier een continue bewoning ter plaatse mee mag worden geassocieerd, lijkt ons zeer aannemelijk, maar vooralsnog onvoldoende zeker bewezen.

In elk geval vormde dit onderzoek, zeker voor het Land van Nevele, één van de eerste (zeer beperkte) archeologische opgravingen voor wat betreft de middeleeuwen. Want hoe bronnenrijk en historisch interessant (cf. bv. het probleem van de oudste fase van de burcht van Nevele) deze periode voor de regio ook moge zijn, er is een drastisch gebrek aan goed gedateerde contexten. Dit maakt het herkennen, ontwikkelen en verfijnen van de regionale

⁴ RAG, Nevele, 1045, Poesele nr. 1562; carte A, nr. 51.

⁵ RAG, doss. 58/239.

ceramiekfasering vooralsnog niet afdoende mogelijk. Deze ontoereikendheid geldt tevens algemeen⁶ voor de geschiedenis en de ontwikkeling, de bloei en de organisatie van enkele ongetwijfeld belangrijke hoevekernen en natuurlijk de middeleeuwse dorpskernen in de valleien van Kale en Poekebeek. Hierbij denken we in het bijzonder aan de relatie kerk-burcht langsheen de Poekebeek te Nevele.

Wim DE CLERCQ, Hansbeke

Bibliografie

- BOLLAERT A. & LUYSSAERT J., 1981, Perceelsreconstructie van Poesele in de 17de eeuw met toponymie van de 15de eeuw tot heden, in *Het Land van Nevele*, jg. XII, 2-3, blz. 43-142.
- DAVID K., TAELEMAN S., VAN PARYS V., 1993, *Vergelijkende studie van twee hofsteden gelegen te Poesele vanaf 1639 tot heden*, U.G. (onuitgegeven studie, 2de kandidatuur Aardrijkskunde 1992-1993).
- DE GROOTTE K. & LEMAY N., 1993, *De materiële cultuur in de Sint-Salvatorabdij te Enname (stad Oudenaarde, prov. Oost-Vlaanderen). 1. Twee middeleeuwse latrines uit de westvleugel en een 17de-eeuwse afvalput uit de priorij*, in *Archeologie in Vlaanderen*, III, blz. 401-418.
- DESMET G. & RAVESCHOT P., 1983, *Laat-middeleeuwse vondsten uit de Oudburg*, in *Stadsarcheologie*, jg. 7, nr. 2, blz. 8-16.
- HILLEWAERT B. & HOLLEVOET Y., 1994, *Huisvuil onder het wegdek. Een vroeg 13de-eeuws aardewerkcomplex uit de markstraat te Oudenburg (prov. West-Vlaanderen)*, in *Archeologie in Vlaanderen*, IV, blz. 279-289.
- PIETERS M., COOREMANS B., ERVYNCK A. & VAN NEER W., 1993, *Van akkerland tot Heilige Geestkapel. Een kijk op de bewoningsgeschiedenis in de Kattestraat te Aalst (Prov. Oost-Vlaanderen)*, in *Archeologie in Vlaanderen*, III, blz. 299-329.
- VAN DOORNE V. & VERHAEGHE F., 1976, *Het Middeleeuws aardewerk*. In: S.N., *Vondsten uit de Leie te Deinze. Bijdragen tot de Geschiedenis der Stad Deinze*, XLIII, blz. 42-80.
- RAVESCHOT P., 1982, *Dobbelslot/5. Mestput*. *Stadsarcheologie*, jg. 6, nr. 3, blz. 2-13.

⁶ We wijzen hierbij op het complementair karakter dat geschiedenis en middeleeuwse archeologie t.o.v. elkaar aan de dag moeten leggen. Beide dienen elkaar aan te vullen. Archeologie mag niet gebruikt worden om historische gegevens te bevestigen of te ontkrachten wanneer dit wenselijk zou zijn. Hetzelfde geldt omgekeerd. Er is bijgevolg nood aan een voortdurende wederzijdse terugkoppeling en falsifiëring.

UIT HET OUDE FOTOALBUM: Kerkdienaars in een optocht te Hansbeke, anno 1944

Op bijgaande foto's gaan de *suisse* en de laatste kerkbaljuw van Hansbeke vooraan in de optocht ter gelegenheid van de eremis van E.H.Cyriel Martens te Hansbeke op 18 april 1944.

De stoet beweegt zich, vanaf het geboortehuis van de jonge priester aan het station, langs de afsluiting van de pastorietuin in de Dorpsstraat naar de Sint-Petrus- en Pauluskerk. Op de achtergrond staat de herberg-beenhouwerij van Daniël Dhaenens (nu Huis Dhaenens) en het herenhuis met ronde erker, waar destijds Charles Van Vynckt en zijn moeder Maria Martens rentenierden (en waar momenteel Wim Langeroot woont).

Op kop van de stoet (zie bovenste foto) stappen onderpastoor E.H.Cyriel Van Kerckhove en de *suisse* Camiel Van De Velde (fs Jan-Baptist) in slipjas en met de hellebaard in de rechterhand, gevolgd door drie acolieten met kruis en kandelaars, een groep van zes maagdekens en twee misdienaars. Achter de meisjes bemerkt men de kerkbaljuw.

De onderste foto toont een groep koorzangertjes begeleid door een acoliet-dirigent, voorafgegaan door Cyriel Van der Vennet, laatste kerkbaljuw te Hansbeke, in zwarte toga en met de ceremoniestaf op de linkerschouder.

Achter het knapenkoor stapt de pas gewijde priester E.H.Cyriel Martens, omringd door priesters-concelebranten en pastoor E.H. Willem Van de Putte. (Cyriel Martens, zoon van Maurits en Martha De Grauwe, werd te Hansbeke op 30 april 1920 geboren en priester gewijd op 16 april 1944 in de Sint-Baafskathedraal te Gent door Mgr. Honoratus Coppieters, bisschop van Gent).

Op de achtergrond volgt de familie van de jonge priester, die toen de rouw droeg wegens het overlijden te Gent op 7 maart 1944 van Leonie De Vreese, weduwe van Joannes Martens en grootmoeder langs vaderszijde.

Albert MARTENS, Gent

**UIT HET AANTEKENBOEK VAN CYRIEL VAN DER VENNET
(1879-1956)
LAATSTE KERKBALJUW TE HANSBEKE**

De kerkbaljuw

Kort na de Tweede Wereldoorlog zag men in de meeste parochiekerken nog een kerkbaljuw, in de Sint-Petrus- en Pauluskerk te Hansbeke tot in 1947.

De kerkbaljuw was, benevens ordebewaarder zoals de *suisse*, vooral ceremoniemeester die in de kerk de priester vooring of begeleidde ondermeer van de sacristie naar het altaar, tijdens de zegening van de gelovigen vóór de aanvang van de hoogmis, naar of terugkerend van de preekstoel, tijdens een omhaling in de kerk, tijdens de kruisweg enz., evenals buiten de kerk in processies, in sommige stoeten enz.

Hij droeg een zwarte toga, een wit hemd met stijve opstaande halsboord, een cravate of strikje en (witte of zwarte) handschoenen. Hij was blootshoofds en hield in de linkerhand of droeg over de linkerschouder een staf, bekroond met een beeltenis van de kerkpatroon.

De zelfdiscipline van de kerkbezoekers, de financiële besparingen waartoe de kerkfabrieken genoopt werden en het gebrek aan kandidaten voor deze onderbetaalde (en ook wel politionele) jobs zijn oorzaken geweest van het verdwijnen van de ordebewaarders in de kerken, van de kerkbaljuw in het bijzonder¹.

In het patrimonium van de Sint-Petrus- en Pauluskerk te Hansbeke bevinden zich nog zekere insignes van de uitrusting van de *suisse* (de fluwelen steekhoed, de bandelier in rode vilt, de koperen hellebaard). Van de uitrusting van de kerkbaljuw is enkel de ceremoniële en de alledaagse staf bewaard gebleven. De eerste is een staf in mahoniehout, h = 169 cm, bekroond met een beeltenis in verzilverd koper van Sint-Pieter (h = 18 cm) voorgesteld als apostel in tunica en pallium, met een sleutel in de linker- en een boek in de

¹ A.MARTENS, *De Sint-Petrus- en Pauluskerk te Hansbeke (1793-1993). Bouw en Inrichting*, 1993, blz. 173-174.

rechterhand, op een bolvormige sokkel met gestileerd bloemmotief. De tweede is een staf in beukenhout, h = 159 cm, bekroond met een kerselaren beeldje van Sint-Pieter (h = 20 cm) voorgesteld als apostel met een boek in de rechterhand².

De laatste kerkbaljuw te Hansbeke

Cyriel Van der Vennet was de laatste kerkbaljuw te Hansbeke. Hij was een zoon van Petrus en Coleta Van der Vennet en werd te Lotenhulle op 13 augustus 1879 geboren. Hij huwde te Hansbeke op 27 mei 1902 met Irma Martens, geboren te Poesele op 15 november 1878, dochter van Jan Frans en Amelia Vermeire. Hij woonde in de Dorpsstraat te Hansbeke tegenover de jongensschool, oefende er het beroep uit van kleermaker en hield een textielwinkel open.

Het echtpaar kreeg 9 kinderen, 5 zoons en 4 dochters: Alida, Leon, René, Gerard, Robert, André, Maria, Anna en Anna. René stierf in zijn 5e levensjaar, Anna in het wiegje, pas 3 maand oud. Alida en Maria deden hun intrede bij de Zusters Missionarissen van Sint-Augustinus te Heverlee en vertrokken als missiezuster respectievelijk naar Frankrijk en naar India.

Cyriel Van der Vennet trad als kerkbaljuw officieel in dienst op 1 november 1912, als opvolger van Triphon Tailleman die eervol ontslag nam. Nochtans was hij reeds de dag tevoren, op 31 oktober, aanwezig op de begrafenis van Jan Baptist Bultinck. Hij bleef in dienst tot 11 november 1947 en fungeerde een laatste maal in de dienst voor de gesneuvelden van beide wereldoorlogen. Zijn dienstperiode beliep 35 jaren en 11 dagen.

Uit het aantekenboek van Cyriel Van der Vennet

De prestaties die aan het ambt van kerkbaljuw verbonden waren omvatten dienst op zondagen tijdens de hoogmis, op feest- en hoogdagen, in processies e.a. Voor deze vaste diensten ontving de kerkbaljuw van de kerkfabriek een bepaalde vergoeding.

² A.MARTENS, *De Sint-Petrus- en Pauluskerk te Hansbeke (1793-1993). Architectuur en Kunstpatrimonium*, in *Land van Nevele*, jg. XXIV (1993), afl. 3, blz. 232.

De prestaties tijdens begrafenissen, huwelijken en andere betroffen bijkomende diensten die niet in het basisloon voorzien waren. Ze werden afzonderlijk betaald.

Cyriel Van der Vennet noteerde deze bijkomende of buitengewone prestaties in een aantekenboek³. Het is een register van gelijkende bladen onder een kartonnen band met afmetingen 34 x 13,5 cm. Drieënzeventig bladzijden ervan zijn beschreven. De notities in het boek verstrekken heel wat interessante inlichtingen ondermeer over het kerkelijk en parochiaal leven te Hansbeke in de eerste helft van de 20e eeuw.

Werk en leveringen voor de kerk

Aangezien Cyriel Van der Vennet het beroep van kleermaker uitoefende, ligt het voor de hand dat de kerkfabriek bij hem af en toe kerkelijk textiel en kledingstukken liet herstellen en vervaardigen, en in zijn textielwinkel enkele aankopen deed. De laatste drie bladzijden van het aantekenboek handelen over de leveringen en het kleermakerswerk ten behoeve van de kerk.

Cyriel maakte tegen 31 december 1912, korte tijd na zijn indiensttreding, voor de kerkbaljuw (himsel) een tabberd (een wijd tot op de voeten neerhangend bovenkleed met wijde mouwen). De kostprijs ervan bedroeg 125,95 fr. hetzij

4,5 meters stof aan 11,25 fr./m	50,63
2 meters velours (fluweel) aan 25 fr./m	50,00
4,5 ellen croisée (keperstof) aan 0,85 fr./el	3,82
een sluitkoord met floche (kwastje)	11,50
het vervaardigen	<u>10,00</u>
totaal	125,95 fr.

Een overkleed, ter bescherming van de toga bij het weghangen in de kleerkast, kostte 1,5 fr.

³ Dit register is in bezit van Guido Van der Vennet fs André. Hij gaf me het boek welwillend ter inzage en stemde in met de publicatie van de erin vermelde gegevens, waarvoor mijn hartelijke dank.

Tegen 18 januari 1914 maakte hij voor 56 fr. een nieuwe slipjas voor de in 1913 aangestelde *suisse*⁴:

3,5 meters stof aan 10,25 fr./m	35,85
2 ellen satijn aan 2 fr./el	4,00
2 ellen keperstof aan 0,85 fr./el	1,70
1 el gestreepte keperstof aan 0,85 fr./el	0,85
1 el keperstof aan 0,75 fr./el	0,75
lijnwaad	0,85
het maken	<u>12,00</u>
totaal	56,02 fr.

Met verloop van jaren, leverde hij witte cravaten of strikjes, witte en zwarte handschoenen, deed veranderingen aan het kostuum van de *suisse*, herstelde de klederen van de koster en de misdienaars, de broek van de *suisse*, het baarkleed, een velum. In 1938 maakte hij zes soutanes voor de acolieten aan 113,5 fr. per stuk (leveren van toebehoorten en 10,1 meters stof aan 35 fr./m inbegrepen) en een gevoerde en met galons afgeboorde broek voor de *suisse*⁵.

De betaling van deze prestaties en leveringen gebeurde doorgaans eenmaal per jaar, meestal in de nieuwjaarsmaand.

Cravaten en handschoenen ten behoeve van de kerkbaljuw en *suisse* waren vlug versleten en moesten regelmatig vernieuwd worden. De verschillende aankooprijzen van deze artikelen geven een benaderend beeld van de ontwaarding van het geld na de Eerste en de Tweede Wereldoorlog.

⁴ August De Maegd, *suisse* van 1913 tot 1929.

⁵ Camiel Vande Velde fs Jan-Baptist, *suisse* van 1937 tot 1953.

Jaartal	Aankoopprijs fr.	
	Cravate	Handschoenen
1912	0,25	1,25
1915	0,30	1,30
1916	-	1,25
1923	1,25	8,00
1924	-	10,50
1927	2,50	15,00
1930	3,00	12,50
1932	2,50	12,00
1934	3,00	11,00
1938	-	12,50
1939	-	12,00
1940	3,50	16,00
1941	10,00	32,50
1945	-	37,50
1946	35,00	70,00

Bijkomende diensten

De bijkomende diensten van kerkbaljuw Van der Vennet betroffen vooral occasionele prestaties die hetzij regelmatig, ieder jaar, gedurende enkele jaren of slechts een enkele maal plaatsvonden. Ze waren velerlei:

- begrafenissen (lijkdienst en teraardebestelling) van parochianen,
- uitvaarten (lijkdienst *absente corpore*) o.a. voor gesneuvelde soldaten, burgerlijke oorlogsslachtoffers en gevluchte parochianen,
- rouwdiensten voor paus Pius X (02.09.1914), Benedictus XV (30.01.1922), Pius XI (20.02.1939), voor de Gentse bisschoppen Antonius Stillemans (14.11.1916) en Emilius Segers (28.06.1927), voor koning Albert I (23.02.1934), voor koningin Astrid (03.09.1935), voor afgestorven leden van broederschappen en congregaties, jaarlijkse rouwdienst voor overleden parochianen (kermismaandag), jaarlijkse rouwdienst voor gesneuvelde soldaten, oorlogsslachtoffers en overleden oudstrijders (11 november), voor de gelovige zielen (Allerzielendag),
- jaargetijden voor overleden parochianen, voor overleden priester-wel-doeners (betaald door het bisdom),

- zielemissen voor overleden leden van het Sint-Vincentiusgenootschap, van de Confrerie van het H.Sacrament, van de Congregatie der Jongedochters, van de melkerij, van de Boerenbond,
- huwelijksmissen,
- jubelmissen (Romanus De Ruyck 31.12.1912, Theofiel Mareel-Planckaert 12.11.1928, pastoor Willem Vande Putte 19.12.1946),
- missen met een bijzondere intentie, bij een bijzondere gelegenheid (dag van de Plechtige Communie, dag van de prijsdeling, dag van de Gedurige Aanbidding) en op feestdagen (Christus-Koning, H.Jozef, H.Hart, Allerzielen),
- Te-Deums voor 's lands onafhankelijkheid (21 juli), op het naamfeest van de koning (15 november),
- diensten in de Goede Week,
- loven ter ere van het H.Hart,
- inhuldiging van pastoor W.Vande Putte (03.07.1932), enz.

Vergoedingen

De kerkelijke diensten werden eertijds aangerekend volgens het plaatselijk gebruik, volgens een bisschoppelijk tarief, later volgens een tarief goedgekeurd bij Koninklijk Besluit. Deze tarieven omvatten de vergoedingen aan celebrant, assistent, koster-organist en een vergoeding aan de kerkfabriek waarmede o.a. de kerkbaljuw, de suisse, de misdienaars betaald werden. Het bisschoppelijk tarief voor een solemneel jaargetijde bv. was in 1873 15 fr., hetzij 5 fr. voor de celebrant, 4 fr. voor de assistent, 3,6 fr. voor de koster-organist en 2,4 fr. voor de kerkfabriek.

Het aantekenboek van Cyriel Van der Vennet maakt het mogelijk de vergoedingen, die de kerkbaljuw voor zijn verschillende diensten ontving, op een rijtje te zetten.

Bij begrafenissen bv. kreeg hij benevens de gebruikelijke verdienste ook een vergoeding voor het luiden van de doodsklok gedurende een vastgestelde tijdsduur en desgevallend een extra-vergoeding voor het luiden gedurende een aantal bijkomende uren op vraag alsdan van de familie van de overledene. Voor begrafenissen met een koordienst of met de hoogste dienst werd hem bovendien normaliter een maaltijd aangeboden waarvoor hij evenwel de

tegenwaarde in speciën mocht in rekening brengen. Voor de begrafenis met koordienst op 22 juli 1914 van Adelaide Verstraeten, weduwe van molenaar August Vander Plaetse, bedroeg de gebruikelijke vergoeding van de kerkbaljuw 18 fr. (hetzij 5 fr. voor de eigenlijke dienst, 3 fr. voor de maaltijd, 10 fr. voor het luiden) en de extra-vergoeding 6,64 fr. (8 x 0,83 voor het luiden gedurende acht extra-uren).

De hiernavolgende tabel geeft een overzicht van de gebruikelijke vergoedingen(exclusief luiden en extra's) tijdens een aantal jaren voor en na de beide wereldoorlogen.

Diensten	Vergoedingen van de kerkbaljuw				
	1914	1924	1934	1945	1947
Begravenissen					
Koordienst	8,00	12,00	20,00	33,75	40,00
Dienst 1e klas	4,50	7,00	15,00	21,00	30,00
Dienst 2e klas	1,50	3,75	10,00	14,00	20,00
Dienst 3e klas	1,00	2,00	5,00	10,00	12,00
Dienst 4e klas	0,50	1,25	3,00	-	-
Jaargetijde	0,50	0,75	2,00	5,00	10,00
Huwelijk					
9 uur	2,00	4,50	5,00	15,00	20,00
10 uur	3,00	5,00	10,00	20,00	30,00
11 uur	-	7,50	15,00	30,00	40,00
Prijs handschoenen	1,25	8,00	12,00	37,50	70,00

De vergoeding voor een jaargetijde komt zowat overeen met het minimale (uur)loon van de kerkbaljuw. Het gemiddelde uurloon op jaarbasis was vooral afhankelijk van het aantal diensten met een hoger tarief. Het aantal bijkomende prestaties van de kerkbaljuw schommelde per dienstjaar tussen 50 en 100, met een gemiddelde van 72 of gemiddeld 6 per maand. De gemiddelde verdiensite voor de Eerste Wereldoorlog beliep ongeveer 1 fr., in het interbellum 6 fr. en na de Tweede Wereldoorlog 13 fr. per bijzondere prestatie, zegge per uur. In 1912 bv. betaalde men 0,28 fr. voor een kilo extra-bloem, 0,40 fr. voor een kilo eerste kwaliteit bruine zeep, 0,90 fr. voor een halve kilo rozijnen,

0,80 fr. voor een kilo Tiense suiker, 0,45 fr. voor een kilo witte bonen en 1,35 fr. voor een halve kilo beste Santos koffie⁶.

Begravenisklassen

Omstreeks de eeuwwisseling onderscheidde men 6 begravenisklassen: de koordienst en de diensten van eerste, tweede, derde, vierde en vijfde klasse⁷.

De begravenissen met koordienst beperkten zich in de periode 1888-1913 tot 1% van het aantal begravenissen, het aantal begravenissen van eerste klasse bedroeg 14%

Volgens het aantekenboek van Cyriel Van der Vennet schommelde het aantal koordiensten in de jaren dertig en veertig omheen een centrale waarde van 4,3%. De overledenen, die met een koordienst begraven werden, behoorden tot de elite of de gegoede burgerij of waren welstellende landbouwers. Ook het aantal begravenissen van eerste klasse (ook hoogste dienst genoemd), dat voor de Eerste Wereldoorlog ongeveer 14% van het totaal aantal begravenissen bedroeg, nam in de jaren dertig en veertig merklijk toe en schommelde toen omheen 35%

Cyriel Van der Vennet noteerde de volgende koordiensten:

- 10.02.1913 E.H. Hippoliet De Herde, pastoor
- 13.04.1914 Zoë de Seille, particuliere
- 22.07.1914 Adelaide Verstraeten, weduwe van August Vander Plaetsen molenaar
- 25.05.1915 E.H. Alfons Maenhout, pastoor
- 31.12.1921 Bauduyn de Bousies, graaf, burgemeester
- 30.08.1924 E.H. Alfons Bruggeman, pastoor
- 11.10.1927 E.H. Ghisleen Haelterman, rustend priester
- 24.04.1930 Cyriel Van den Meersschaut, notaris
- 21.04.1931 Leontine De Schuyter, particuliere

⁶ A.DE SMET, P.VAN DE WOESTIJNE, *De Eeklose Coöperatie Werkmanswelzijn 1900-1985*, in *Heemkundige Bijdragen uit het Meetjesland*, 11 e jg. 1 e trimester, blz. 35.

⁷ A.MARTENS, *Uitvaarten te Hansbeke, anno 1888-1926*, in *Mensen van Toen*, jg. 3, afl. 3, blz. 94.

15.12.1931 Achiel Vuylsteke, gemeentesecretaris
 26.09.1932 Hortensia Vanderhaegen, echtgenote Charles Van der Vennet
 landbouwer
 30.04.1934 Philomena Roygens, weduwe Achiel Vuylsteke
 21.08.1935 Henri Van Overbeke, handelaar
 09.03.1936 Serafien De Prez, particulier
 10.11.1936 Margareta Van Slijcke, echtgenote August Martens handelaar
 16.06.1937 E.H. René Meulenijzer, pastoor
 04.01.1938 Pelagia De Prez, weduwe Victor Martens handelaar
 21.10.1939 Mathilde D'haeyer, weduwe Lodewijk Verbeke
 15.02.1940 M.Louise Schelstraete, weduwe Eduard Van Driessche, parti-
 culiere
 14.04.1941 Jules De Waele, geneesheer
 24.05.1941 Charles Vander Vennet, landbouwer
 29.11.1941 E.H. Octaaf Van Hecke, rustend priester
 23.04.1942 André Van Overbeke, advocaat
 14.11.1942 Rosalie Voet, weduwe Theophiel Hertoge landbouwer
 09.12.1942 Prudentia Van De Voorde, echtgenote Leon Van Der Plaetsen
 molenaar
 10.02.1944 Jules Van Daele, stationschef
 12.05.1944 Anna Van Hoecke, echtgenote Leon Mattheeuws voerman
 19.09.1944 Raymond Raes, technisch ingenieur
 09.01.1945 Emiel Van Maldegem en Stephanie Van Maldegem, echtge-
 note Gentiel Baele, handelaar
 14.07.1945 weduwe Dossche
 17.10.1945 Clement De Craene, hoofdonderwijzer
 28.12.1945 Zulma Hertoge, echtgenote Jules Voet, landbouwer
 03.01.1946 Octaaf Goethals, landbouwer, weduwnaar Sidonie Martens
 14.12.1946 Lucie Borluut, gravin, douairière graaf Bauduyn de Bousies
 24.05.1947 Elodie Hemelsoet, weduwe Alfons De Ruyck ondernemer

Albert MARTENS, Gent

GEZINSFICHE

CYRIEL VAN DER VENNET
 fs Petrus en
 Coleta Van der Vennet

IRMA MARTENS
 fa Jan Frans en
 Amelia Vermeire

°Lotenhulle 13.08.1879 x Hansbeke 27.05.1902 °Poesele 15.11.1878
 †Hansbeke 16.02.1956 †Hansbeke 18.04.1963

Kinderen

1. Alida
 °Hansbeke 04.03.1903, professie Heverlee 13.05.1933
 †Heverlee 05.01.1991
2. Leon
 °Hansbeke 06.02.1904
 x Hansbeke 15.06.1932
 †Gent 21.05.1990
 Margareta De Roo
 fa Camiel en
 Emerence Van Hulle
 °Knesselare 01.05.1907
 †Gent 18.06.1972
3. René
 °Hansbeke 06.09.1905
 †Hansbeke 20.03.1910
4. Gerard
 °Hansbeke 15.10.1906
 x Hansbeke 12.06.1933
 †Gent 11.06.1983
 Rosalie De Keyser
 fa Carel en
 M.Ludovica De Wulf
 °Poesele 13.03.1909
 †Gent 04.01.1971
5. Robert
 °Hansbeke 06.08.1908
 x Hansbeke 06.06.1934
 †Gent 26.12.1974
 Georgine Janssens
 fa Henri en
 Leontine Versluys
 °Hansbeke 16.11.1910
6. André
 °Hansbeke 13.05.1910
 x Hansbeke 11.12.1933
 †Hansbeke 11.12.1996
 Maria De Roo
 fa Edmond en
 Mathilde Van Heyste
 °Aalter 07.10.1912
 †Brugge 01.07.1993
7. Maria
 °Hansbeke 09.09.1913, professie Heverlee 13.11.1944
 †Leuven 04.01.1997
8. Anna
 °Hansbeke 29.05.1916
 †Hansbeke 03.09.1916
9. Anna
 °Hansbeke 07.02.1918

75 JAAR MEDISCH PEDAGOGISCH INSTITUUT IN BACHTE

Dit jaar bestaat het MPI in Bachte 75 jaar. Ter gelegenheid van de Open Bedrijvendag op 28 september 1997 bezochten enkele duizenden mensen de instelling, die zich profileerde als het grootste bedrijf uit de regio, met 472 werknemers.

Het MPI startte oorspronkelijk als een kloosterhoeve. Het voorstel om in Bachte een klooster te stichten, komt waarschijnlijk van de toenmalige pastoor Dutry. Op 21 juli 1908 kwam E.H. Van Wichelen, de algemeen directeur van Sint-Vincentius, in Bachte kijken of er een vestigingsmogelijkheid was.

Dat laatste bleek niet zo eenvoudig. Uiteindelijk werd een overeenkomst bereikt met de landbouwer Isidoor Buysse, die in september van dat jaar aan de zusters op lijfrente een boerderij verkocht waar ze zich konden vestigen.¹

In eerste instantie poogden de zusters van de hoeve een verblijf voor bejaarde dames te maken. Maar dat opzet mislukte. De hoeve werd uiteindelijk verder gebruikt als kleuterschool. Er waren toen drie zusters bedrijvig in Bachte, Florence (overste), Benedicta en Justina.

De huidige instelling startte in 1922 als een verpleeghuis voor wat men noemde *afwijkende en onopvoedbare kinderen*.²

Het initiatief kwam van de E.H. Janssens, de eerste directeur en overste Eligia. Op 20 september van dat jaar kwamen de eerste tien kinderen van het Sint-Viktorgesticht in Kortrijk. Zij verbleven in de vermelde hoeve.

Na korte tijd kreeg het klooster vergunning van de overheid om ook meisjes op te nemen in het instituut.

Dokter Filliers was de eerste geneesheer die aan het eerst nog bescheiden instituut verbonden was.

¹ DE MEULEMEESTER M., *Geschiedenis der zusters van St.-Vincentius in Deinze*, Leuven, 1946, blz. 156-159.

² MICHEM F., *1837-1987, Congregatie Zusters van de Heilige Vincentius in Deinze*, Lannoo, 1987, blz. 149-152.

In 1929 werd hij opgevolgd door dr. Leon De Vos uit Melle die samen met overste Jeanne verantwoordelijk zou zijn voor de verdere bloei en uitbreiding. In 1940 slaagde de directie er ternaauwernood in de ontruiming te vermijden.

De eerste nieuwe vleugel kwam er reeds in 1929. Later volgden nog grote uitbreidingswerken, o.a. in 1938 en 1953. De volledige nieuwbouw, opgestart in 1967, was afgewerkt in 1972. Koningin Fabiola bezocht toen de instelling.

De eerste jaren werd het werk gedaan door enkele tientallen zusters. Pas tijdens de Tweede Wereldoorlog verschenen de eerste leken. Tot ca. 1950 waren er een honderdtal kinderen en jongeren. Nadien zou het aantal toenemen tot enkele honderden.

De instelling ging zich op een bepaald ogenblik "Medisch Pedagogisch Instituut Heilig Hart" noemen. In de volksmond bleef men echter spreken van *het gesticht of het klooster*.

Na de uitbreiding die zijn beslag kreeg in 1972 kwamen er nog aanpassingen die te maken hadden met nieuwe en snel wijzigende pedagogische en medische inzichten, waarbij meer en meer geschoold personeel werd aange trokken en de leefruimten werden gemoderniseerd en uitgebreid.

In 1972 kwam het apart beheerde revalidatiecentrum tot stand en een jaar later werd een zwembad in gebruik genomen. Ook in 1976 werd nog een belangrijk project gerealiseerd. Er kwam een weidse speelruimte van 1,6 ha met o.a. een avonturenspeelplein, een blokhut met uitkijktoren, een bloemenweide en een kinderboerderij met boomgaard.

Vanaf 1981 kwamen de eerste volwassen gehandicapten de kinderen en jongeren vervoegen.

In de jaren tachtig startten de werken om zgn. leefgroepen te huisvesten. In totaal zijn er 38 dergelijke groepen (of appartementen).

Op dit ogenblik vormt de instelling een leefgemeenschap van 800 personeelsleden en mindervaliden samen, kortom een dorp binnen het dorp.

Stefaan DE GROOTE, Bachte-Maria-Lerne

OVER WASSEND FRUIT OP DE POESELSE BOOMGAARDEN EN DE POESELSE BLAUWKES

Er wordt aangenomen dat de geschiedenis van de fruitteelt in onze regionen teruggaat tot de Romeinse overheersing. De appel was de eerste fruitsoort die tot onze streken doordrong; daarna volgden de zoetere peer, pruimen, kersen, perziken enz.

Oorspronkelijk kregen fruitbomen een plaats toebedeeld binnen de veilige omwallingen van kastelen, abdijen of herenhoeven.

Later, eens ook de gewone man de techniek van het afenten onder de knie had, begonnen de fruitbomen stilaan hun weg te zoeken naar de omgeving van de woning te lande.

Zo ontstonden fruitsoorten eigen aan een streek zoals de middeleeuwse perensoorten "huwier" en "sureel" in het Land van Nevele er moeten geweest zijn. Het belang van de middeleeuwse fruitteelt wordt o.a. goed geïllustreerd in een huurcontract dat te Deurle werd afgesloten op 21 januari 1433.¹ Daarin werd bepaald dat de helft van een duiventil, het fruit van één appelaar en één perenboom en de helft van het ander fruit dienen als afbetaling van de jaarlijkse huur; fruit was dus een aanvaard betaalmiddel.

De eerste sporen die verwijzen naar fruitteelt in Poesele vinden we in het renteboek van 1587²: *Gheerolf vander Plaetsen fs. Gheerolf by versterfte alsvooen op een crieckerycken daer den hoven op placht te staene groot XXXIIII rouden, oost de dreve van sijnder stede...* Het gaat hier dus om een concrete vermelding van het bestaan van een kersenvomanaanplanting, zij het van beperkte omvang (ongeveer 500 m²). In het landboek van 1639³ wordt dezelfde kriekerij nog eens vermeld.

Op vandaag bestaat dit afgebakend perceel nog steeds als de moestuin van het "Hof de Mulder" in de Paepestraat (nu nr. 2). Meer concrete gegevens over eventuele fruitteelt bevat het renteboek van 1587 niet.

¹ VANDOMMELE H., *Peren voor Miljoenen*, Sint-Niklaas, 1979, blz. 68.

² RAG, Baronie Nevele 105, Poesele nr. 1552 en 1553.

³ RAG, Baronie Nevele 105, Poesele nr. 1562.

We vinden er wel nog enkele toponiemen in terug die naar fruitteelt zouden kunnen verwijzen. Zo hebben we een perceel land "*de mispelaere*" genoemd, later opgesplitst in "*den grooten mispelaere*" en "*den cleenen mispelaere*". De percelen hebben een oppervlakte van ongeveer 1,3 ha en zijn ongeveer in het midden gelegen van het koutergebied dat zich uitstrekt vanaf de grens met Lotenhulle tussen Poekestraat en Mortierstraat naar de kerk toe. Daar het van oudsher de gewoonte was de fruitteelt zo veel mogelijk te centraliseren rond de woonkern zouden we hier te doen hebben met een afwijking van de bestaande gewoonten. Gezien deze percelen, voor zover bekend, steeds behoorden tot het grondgebruik van "*het Goed ten Briele*" langs de Bredeweg is het praktisch uitgesloten dat het hier ging om een planterij van mispelbomen. Het zou wel kunnen dat langs deze percelen zich enkele mispelbomen bevonden, het herkenningpunt van het perceel, vandaar de naamgeving.

Een ander gegeven is het toponiem beschreven als "*twee ghemeten lant genaempt de Peerboomstede*". Dit perceel land, ongeveer 0,9 ha groot ligt ten noorden van de Poekestraat (nu nr. 31), aan de grens met Lotenhulle. In tegenstelling met het perceel dat we kennen als "*de mispelaere*" zijn hier wel in de onmiddellijke nabijheid sporen aanwezig van een nederzetting. Ook het tweede deel van de naam "*-stede*" wijst in die richting. Wanneer echter op deze plaats een perengaard zou gestaan hebben is moeilijk uit te maken. Het zou echter ook kunnen dat de naam Peerboom verwijst naar de familienaam van een vroegere eigenaar of bewoner of zelfs naar een inwijkeling van de verdwenen parochie Peerbome (Vier Ambachten) die in 1440 van de kaart verdween. Deze laatste veronderstelling is echter weinig waarschijnlijk maar evenwel niet uitgesloten.

Een duidelijker gegeven vonden we bij het perceel land genoemd "*den bogaert*" of ook "*den auden bogaert*". Met een totale oppervlakte van 2,25 ha is dit het grootste perceel dat we in het renteboek terugvonden dat wijst op het bestaan van fruitteelt te Poesele. Tot 1670 vinden we dezelfde naamgeving voor dit perceel. Het is gelegen langs de huidige Oude Kerkstraat (achter woning nr. 7) en paalt ten oosten aan het perceel land dat gekend is als "*het motje*" (rechtover woning nr. 14). Volgens de overlevering stond op deze plaats een nederzetting van de Tempeliers, maar hiervan is nooit het minste bewijs gevonden. De vroegste gevonden benamingen van dit perceel (1587: *daude stede*, 1609: *Bultinx stede*) verwijzen naar het bestaan van een (hof)stede op deze plaats. Ons lijkt vooral de benaming "*auden bogaert*" belangrijk als

bewijs dat het hier gaat om een toponiem dat verwijst naar vroegere fruitteelt en niet naar de familienaam Bogaert.

Minder belangrijk, maar toch het vermelden waard, is het toponiem "den braembulck" langs de huidige Mortierstraat (links naast de oprit naar de woning nr. 11).

Vanaf de tweede helft van de 17de eeuw vinden we voor het eerst een vermelding van boomgaarden. Het landboek van 1670⁴ registreert er drie, twee ervan zijn gelegen in de parochie Poesele, de derde vermelding behelst een boomgaard gelegen in de wijk Kerrebroek en is bevat in de omschrijving van een hofstede.

Perceel 252: *Lieven Van Doorne sijnen jonghen bogaert, oost de straete, suyt den selven met sijn hofstede ende den nieuwen bogaert Jos van Doorne met de dreve Joos van Doorne... groot 271 roeden* (nu: Oude Kerkstraat nr. 16).

Perceel 255: *Joos Van Doorne, eenen bogaert, oost de straete... groot 188 roeden* (nu: Oude Kerkstraat nr. 14).

Het gaat hier dus om twee recent aangeplante boomgaarden met een oppervlakte van ongeveer 0,68 ha.

Perceel 296: *Adv. Hauwe, een hofstede en een meersch ende bogaert liggende in een beluijck, oost de straete ofte prochie van Nevele... groot 1611 roeden* (nu: Nieuwe Kerkstraat nr. 11).

Exacte gegevens nopens de oppervlakte van de boomgaard ontbreken hier echter.

En, er zijn aanplantingen van fruitbomen op het kerkhof.⁵ In maart 1680 worden er 20 notelaars aangeplant en in 1693 worden de eerste opbrengsten ervan genoteerd. Eind 17de begin 18de eeuw worden er ook appelbomen,

⁴ RAG, Baronie Nevele 105, Nevele nr. 2256.

⁵ BOLLAERT A., *Fruitbomen op het kerkhof van Poesele*, in *Mensen van Toen*, jg. 1994, blz. 142-144.

perelaars en kerselaars aangeplant. De eerste notelaars werden geveld in 1733 en de laatste in 1753.

Schriftelijke gegevens over een eventuele toename van de fruitteelt zijn in de 18de eeuw niet voorhanden. Toch vinden we op de Ferrariskaarten (1771-1778) nuttige aanduidingen die hierop wijzen. Zo zien we dat de strook langs de Poekestraat vanaf de vroegere Molenwegel tot aan de vroegere pastorie volledig in beslag genomen is door boomgaarden. Ook merken we op dat rond praktisch al de landbouwuittelingen een boomgaard is aangeplant.

Ook in de huurovereenkomsten wordt de bestemming van het fruit niet vergeten. In een pachtcontract uit 1746⁶ van het "Goed ter Walle" (nu: Nieuwe Kerkstraat nr. 2) lezen we onder meer "dat den verpachter sal moghen proffitteren ende ghenieten al het fruijt jaerlicx wassende op de hiervooren verpachte vervallen hofstede".

In de 19de eeuw wint de boomgaard duidelijk nog meer aan belang. Bij het opmaken van de leggers van de Popp-kaarten omstreeks het midden van de vorige eeuw, worden de boomgaarden naargelang hun kwaliteit in drie categorieën ondergebracht. Poesele telde toen 81 boomgaarden (op 111 woningen), 24 van eerste categorie, 46 van tweede categorie en 11 van derde categorie. Hun totale oppervlakte bedroeg 14-14-20 ha of 5,77% van de totale belastbare oppervlakte (244-82-70 ha). Ter vergelijking de oppervlakte van de bossen bedroeg toen 14-19-80 ha.

De kleinste boomgaard had een oppervlakte van 3 are, de grootste 72,20 are (vier boomgaarden hadden een oppervlakte van meer dan 50 are), hun gemiddelde oppervlakte bedroeg 17,46 are. De verder onderverdeling der categorieën ziet er als volgt uit:

⁶ Contract in het bezit van ons lid Willy Van Nevele.

	Eerste cat. 3-64-80 ha	Tweede cat. 7-92-80 ha	Derde cat. 2-56-60 ha	Totaal 14-14-20 ha
tot 5 a	3	6	1	10
> 5 > 10 a	4	7	2	13
> 10 > 15 a	8	26	3	37
> 15 > 25 a	5	4	4	13
> 25 > 50 a	3	1	0	4
> 50 a	1	2	1	4
Totalen	24	46	11	81

Over de manier hoe de eigenaars hun fruit aan de man brachten tijdens de vorige eeuw zijn ons geen gegevens bekend, maar het lijkt ons evident dat dat gebeurde op de lokale markten of op de markt van de nabije steden (Deinze, Gent).

Voor de periode vanaf de Eerste Wereldoorlog beschikken we over enkele mondelinge getuigenissen. Zo weten we dat de eigenaars hun fruit zelf op de markten aanboden of het verhandelden via plaatselijke of rondtrekkende handelaars. Gustje Kerrens uit Nevele was er zo een evenals een zekere Van Quaille, een Westvlaming die in de jaren dertig werd opgevolgd door Maurice Van Biervliet uit Torhout. Toen waren er ook de gebroeders Wille uit Hansbeke, Gust Mestdagh, Kamiel Van Haesebroek en de gebroeders Van de Putte uit Nevele, Tuur De Wulf uit Lotenhulle en er was "*Blootshoofde*" (echte naam onbekend), uit de omgeving van Gent, die met paard en kar aan huis het fruit kwam ophalen. De beste kwaliteit werd gemerkt te Gent, de rest ging naar de "inpak", m.a.w. zij waren bestemd voor de export naar Engeland.

Bij ontvangst van de vruchten kwamen koper en verkoper een prijs overeen. Er werd niet gewacht tot dat de vruchten gemerkt waren zodat bij deze transacties steeds een financieel risico bestond voor de opkoper. Maar het waren niet enkel handelaars die fruit opkochten. Geroutineerde fruitplukkers waagden zich ook aan een handeltje. Jules Bollaert uit de Beentjesstraat was zo iemand. Meestal gingen deze verrichtingen door bij landbouwers die zelf

de tijd niet hadden om het fruit te plukken. In deze gevallen werd meestal een prijs overeengekomen enkele weken voor de vruchten konden geoogst worden, voor noten kon dit zelfs tot meer dan twee maanden voor de oogst zijn.

De dichtstbijzijnde inpak was te Nevele Veldeken (nu Veldeken nr. 10) maar er was ook korte tijd een inpak bij Achiel Bettens in de Beentjesstraat (nu nr. 26).

Kleine hoeveelheden werden door de eigenaars per fiets naar de Gentse vroegmarkt gebracht. Men vertrok omstreeks vier uur 's morgens en kwam een uur later aan op de Oude Houtlei. De opbrengst van een "*bogaardeke*" was belangrijk in die tijd en werd meestal aangewend als appeltje voor de dorst om de jaarlijkse huur te kunnen afbetalen.

Tussen de twee wereldoorlogen in had Alfons De Boever (nu Bredeweg 37) de grootste boomgaard. Hij was één van de eersten in de streek die begon met de teelt van stekelbessen en rode bessen en bracht zelf zijn producten naar de markt in Brugge.

Vanaf de jaren vijftig tot begin de jaren negentig kwamen Daniël Van Haezebroeck (nu Poeseledorp nr. 4) en August De Witte (nu Spoelstraat nr. 3) het fruit ophalen om het respectievelijk te markten in Kortrijk en Brugge. Van Haezebroeck en De Witte lieten ook een perengard (laagstam) aanplanten. Die van De Witte moest in 1990 wijken voor de uitbreiding van zijn sierplantenteelt terwijl die van Van Haezebroeck in 1994 werd gerooid en de gronden verkocht.

Op heden heeft enkel de familie Daniël Vlaemynck (Nieuwe Kerkstraat nr. 4) nog een bescheiden planterij appelbomen (laagstam). De uitgeputte bomen worden echter niet meer vervangen zodat deze aanplanting op korte tijd ook gedoemd is tot verdwijnen.

Poeselse Blauwkes
(Foto A.Bollaert)

Ergens tussen dit verhaal in situeert zich de geschiedenis van de Poeselse Blauwkes. Net als de Poekse Parradijzen⁷, de Landegemse Lindekens⁸, de Kerrebroeken⁹ en de Trezeke Meyers¹⁰ zijn de Poeselse Blauwkes een lokale fruitsoort uit het Land van Nevele die echter nooit de vermaardheid bereikte van de hiervoor genoemde variëteiten.

Het Poeselse Blauwke is een eerder kleine vroegrijpe blauwe pruim. De vruchten worden meestal geoogst de laatste week van juli tot en met de eerste week van augustus, dit naargelang de weersomstandigheden. De soort is zeer nauw verwant met de Praecox Favorite met wie ze meestal wordt verward. In tegenstelling tot deze soort zijn de Poeselse Blauwkes groter, iets langer¹¹, droger van vruchtvlies, en zoeter van smaak. Bij rijpe vruchten is de pel donkerblauw met een bleke waas en het vruchtvlies geel-oranje. De vruchten zijn lekker om eten en lenen zich enorm goed voor het maken van confituur door hun relatief hoog pectinegehalte.

Oorspronkelijk kwam de variëteit enkel voor op laagstam¹². Vanaf de jaren dertig werd de soort regelmatig en met succes afgeënt op hoogstam. Nadelig bij de Poeselse variëteit is de verharde hars (in de volksmond kraaiersnoot genoemd) die veelvuldig voorkomt tussen de pit en de pel wat de vrucht minder appetijtelijk maakt. Een tweede nadeel is dat de vruchten zeer gemakkelijk barsten na regenval tijdens de rijpingsperiode. Een derde nadeel tegenover de Praecox Favorite is de opbrengst die bij deze laatste merklijk hoger is.

⁷ Appelsoort, een soort "*Calville*", verwant met de "*Vlaamse Trippeling*". Een gelijkwaardige soort was reeds in 1435 bekend in de Abdij van Averbode als "*bikkeling*". Grote en zeer goede bewaarappel. Midden de jaren zeventig werden door August De Witte enten geknipt uit twee moederbomen van deze variëteit op de boomgaard van Jules Bollaert en werd zo deze soort opnieuw in de handel gebracht.

⁸ Lokale variant van de "*Early Rivers*", een vroege productieve kersensoort. In Limburg noemt men deze soort "*Franse vroege*", in Luik spreekt men van "*Les Françaises*" en in het Waasland van "*Engelse kers*" en "*Blinkaars*".

⁹ Lokale variant van "*Belle de Louvain*" die zijn oorsprong heeft in Landegem. Ook "*eierpruimen*" genoemd.

¹⁰ Lokale appelsoort afkomstig uit Landegem. Bij de oudere Gentenaars goed gekend als een natuurlijk laxermiddel.

¹¹ In normale omstandigheden zijn de vruchten ongeveer tussen 3,5 en 4,5 cm lang en tussen 2,5 en 3,5 cm breed; de grootte is echter meestal afhankelijk van het weer en de hoeveelheid vruchten die de boom draagt.

¹² Dit is me steeds door mijn vader (Jules Bollaert) verteld die deze informatie had van Alfons De Boever.

Over de oorsprong van de variëteit tast men in het duister. Vermoedelijk is de soort ontstaan door uitlopers (in de volksmond ook "uitschietelingen" genoemd) van een grotere blauwe pruimenvariëteit. Hetzelfde komt ook voor bij de Reine Claude¹³ en levert lekkere vruchten af die echter ook niet steeds een gaaf vruchtvlies bevatten.

Volgens Julien De Smul¹⁴, eertijds groenten- en fruitverkoper in enkele gemeenten van het Land van Nevele kwamen de Poeselse Blauwkes enkel voor in Poesele en dan vooral in de omgeving die hij de Mussenhoek¹⁵ noemde op o.a. de hoeven van August Buysse, August Ranson en August Van de Walle. De Smul kocht de vruchten toen ze nog op de bomen stonden, plukte die zelf, en verkocht die dan op zijn ronde. In de jaren vijftig en zestig varieerde hun prijs tussen de 5 en de 7 frank per kilo. Een vaste leverancier was ook Jozef Van Nevel, op Poesele Kerrebroek, waar hij naast Poeselse Blauwkes ook "*Drongense*"¹⁶ kocht.

Daniël Van Haezebreeck ging blauwe pruimen ophalen in Poesele, Nevele en Vosselare om die vanaf 1944 te markten in Gent op respectievelijk de Vrijdagmarkt, St.-Jacobs, de Graslei en de Kromme Wal om vanaf eind de jaren vijftig zijn terrein te verleggen naar de Koemarkt te Kortrijk. De pruimen werden verkocht als "*ellerives*"¹⁷: grote (in feite Poeselse Blauwkes) en kleine (in feite Praecox Favorite).

Dat de naam Poeselse Blauwkes tot in Brugge en Gent bekend werd is vooral

¹³ Eén der populairste lichtkleurige pruimensoorten die tot eind de jaren vijftig in onze streken veelvuldig voorkwam. Omstreeks 1500 was ze reeds gekend als een "*Witte Damas*" op het kasteel van Blois aan de Loire. Naar aanleiding van het huwelijk van de blonde dochter (Claude) van Louis XII met Frans I, toen nog hertog van Angoulême, werd de soort omgedoopt tot "*Reine Claude*".

¹⁴ Over Julien De Smul verscheen: BOLLAERT A., *50 jaar geleden: Drie gebroeders De Smul in Duitse gevangenschap*, in *Het Land van Nevele*, jg. 1993, afl. 4, blz. 323-331.

¹⁵ Julien De Smul noemde het gebied aan weerszijden van de Poekestraat tussen de vroegere Molenweg en de meersen en velden een driehonderd meter verder, richting Lotenhulle, de "*Mussenhoek*".

¹⁶ Kleine eierpruimen, een lokale variant van Queen Victoria.

¹⁷ Vermoedelijk een contaminatie van Early rivers (= Landegemse Lindekens), waarmee men vermoedelijk wilde bedoelen dat het over een vroege pruimensoort ging. De naam Early Laxton bleek door D. Van Haezebreeck niet gekend.

dank zij de groenten- en fruitopkopers Leonce Van de Putte uit Nevele en August De Witte uit Poesele.

Van de Putte haalde zijn "marchandise" vooral op in Nevele, Vosselare en soms ook te Poesele. De blauwe pruimen die hij in zijn beginjaren als verkoper op de markt in Gent aan de man bracht waren meestal Poeselse Blauwkes. Na verloop van tijd werden deze vervangen of zelfs gemengd met Praecox Favorite.

August De Witte die veel later begon als "fruitmarchand" en zijn verkoopwaar meestal ophaalde in Poesele, Meigem en Lotenhulle heeft vooral Praecox Favorite gemerkt te Brugge maar hij bleef ze steeds aanprijzen als Poeselse Blauwkes.

Op vandaag is er nog slechts één echte laagstam bekend van Poeselse Blauwkes namelijk bij de familie Van Hecke in de Poekestraat. De boom is reeds over zijn hoogtepunt heen en heeft geen lange levensduur meer voor de boeg.

Niet enkel bij ons maar ook in het Pajottenland bestaat een lokale variëteit van de Praecox Favorite. Daar wordt deze blauwe lekkernij "*datjes*" genoemd. Wie zich de moeite getroost de marktprijzen van groenten en fruit te volgen eind juli-begin augustus van de Brabantse tuinbouwveiling, afdeling Zellik, zal opmerken dat deze soort nog steeds onder haar streeknaam genoteerd wordt.

André BOLLAERT, Poesele

**UIT HET OUDE FOTOALBUM:
Gouden Bruiloft te Hansbeke
van de echtelingen Emiel Martens en Emma Mestdagh, 1951**

Emiel Martens, zoon van Petrus en Eugenie Coddens, werd op 22 mei 1871 te Hansbeke geboren. Hij huwde met Emma Mestdagh, dochter van Constant en Rosalie Cathoir, geboren te Landegem op 17 maart 1878. Het burgerlijk huwelijk werd voltrokken te Hansbeke op 14 februari 1901 voor Pieter Jan De Muynck, schepen en ambtenaar van de burgerlijke stand, in aanwezigheid van Emiel Hanssens, René Martens, Emiel Olivier en Bruno Vriendt. Het kerkelijk huwelijk werd er op 18 februari door pastoor Hippoliet De Herde ingezegend voor de getuigen Camiel Baele en René Martens.

De gehuwden vestigden zich aanvankelijk op een hofstede langs een vertakking van de Reibroekstraat (nu Nieuwe Tuinstraat), later op het Goed ter Elst langs de Merendreestraat, waar ze een middelgroot landbouwbedrijf runden. Ze kregen 3 kinderen (Rachel, Marcel en Mireilla) en 12 kleinkinderen. Ze rentenierden in een nieuw gebouwde villa in de Merendreestraat (nu nr. 12).

Op zaterdag 3 maart 1951 vierden ze hun gouden bruiloft, omringd door kinderen, kleinkinderen en verwanten. De familiefoto werd genomen voor het renteniershuis.

Van links naar rechts:

Voorste rij (kinderen): 1 Dirk Vannieuwenburg, 2 Laurent Martens, 3 Mariette Van Couter, 4 Xavier Van Couter, 5 Eric Vannieuwenburg
Middenste rij (zittend): 1 Hilaire Van Couter, 2 Julien Van Nieuwenburg, 3 Marcel Martens, 4 Emiel Martens, 5 Emma Mestdagh, echtgenote Emiel Martens, 6 Rachel Martens, echtgenote Hilaire Van Couter, 7 Mireilla Martens, echtgenote Julien Vannieuwenburg, 8 Maria De Waele, echtgenote Marcel Martens, 9 Maria Mestdagh, echtgenote Florimond Van de Wattijne
Achterste rij (rechtstaand): 1 Arthur De Vogelaere, 2 Florimond Van de Wattijne, 3 Lucien Van Couter, 4 Clemence Mestdagh, 5 Carlos Martens, 6 Elza Baele, 7 René Martens, 8 Camiel Baele, 9 Alfonsine De Mulder, echtgenote Camiel Baele, 10 Lisette Van Couter, 11 Robert Van de Castele, 12 Arlette Martens, 13 Odette Van Couter, 14 Florette Claeys, echtgenote Georges Van Couter, 15 Georges Van Couter, 16 Georgette Van Couter, echtgenote Emiel Van de Sompel, 17 Emiel Van de Sompel.

Albert MARTENS, Gent

Gezinsfiche

EMIEL MARTENS

EMMA MESTDAGH

fs Petrus en
Eugenie Coddens

fa Constant en
Rosalia Cathoir

°Hansbeke 22.05.1871 Landegem 17.03.1878
x Hansbeke 14.02.1901

†Hansbeke 09.05.1955 †Hansbeke 30.05.1964

Kinderen

1. Rachel

Hilaire Van Couter
fs Alfons en
Emerentiana Christiaens

°Hansbeke 12.12.1901 °Zwevezele 17.03.1896

x Hansbeke 06.11.1924

†Brugge 28.12.1988 †Gent 15.02.1976

2. Marcel

Maria De Waele
fa Charles en
Virgina Hanssens

°Hansbeke 18.09.1903 °Nevele 22.02.1906

x Nevele 30.12.1930

†Hansbeke 23.05.1989 †Hansbeke 21.06.1997

3. Mireilla

Julien Vannieuwenburg
fs Philemon en
Marie Clothilde Zaman

°Hansbeke 03.02.1913 °Landegem 11.04.1905

x Hansbeke 26.07.1934

†Gentbrugge 08.12.1977

VERMELDING VAN "ZEVEREN" IN EEN OORKONDE VAN 1187

De Deinse deelgemeente Zeveren¹ wordt vermeld in een document van het jaar 1187². Het betreft een oorkonde van Filips, graaf van Vlaanderen en Vermandois, waarin wordt aangekondigd dat Rogier, burggraaf van Gent en zijn vrouw Margaretha, hun bezittingen in Zeveren schenken aan de kerk van O.L.Vrouw en Sint-Maarten van de proosdij³ in Papinglo (Maldegem)⁴, op voorwaarde dat er een altaar opgericht en een priester aangesteld wordt om er dagelijks, ter hunner intentie en die van de graaf, de H.mis op te dragen. Zeveren wordt in de tekst aangeduid als Seuerme⁵. Het is niet de eerste vermelding van Zeveren. De dorpsnaam werd reeds aangetroffen in 1123⁶.

Hierna volgt de (nogal bombastische) tekst van het document⁷:

In de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

Ik, Filips, graaf van Vlaanderen en Vermandois, wil dat bekend gemaakt wordt zowel aan de huidige generaties als aan de nakomelingen voor eeuwig en altijd.

dat Rogier, burggraaf van Gent en zijn vrouw Margaretha, uit erbarmen met de heer, en uit zorg zowel voor hun eigen zieleheil als dat van hun voorouders, alles hebben gegeven dat ze in de parochie van Zeveren uit de hand van

¹ Voor bijkomende informatie over Zeveren kan worden verwezen naar: S.DE GROOTE, *Bijdrage tot de geschiedenis van het dorp Zeveren*, in *Het Land van Nevele*, jg. XXV (1994), blz. 5-71.

² De oorkonde bevindt zich in een bundel die wordt bewaard in het Rijksarchief Gent, fonds Sint-Baafs, charters van 1187-1188. (Met dank aan Veronique Lambert voor het bezorgen van de tekst).

³ Zetel van een proost, m.n. voorzitter van een kapittel van kanunniken aan een kathedraal of collegiale kerk.

⁴ Over deze proosdij verscheen in 1951 een brochure van G.DE SMET en D.VERSTRAETEN, *De proosdij van Papinglo te Maldegem-Kleit*.

⁵ Over het toponiem Zeveren schreef T.VANHEE, *Oude toponiemen in de Leiestreek*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1990, blz. 303, 304.

⁶ T.VANHEE, o.c., verwijst in dit verband naar het toponymisch woordenboek van M.Gysseling.

⁷ Met dank aan Leen De Lannoo voor het vertalen van de tekst uit het Latijn.

Willem Leopardus⁸ redelijkerwijze gekocht hadden en gedurende zeer veel dagen van hun leven vrij en in rustig bezit gehouden hadden voor de huidige kinderen van burggraaf Roger en voor zeer veel van hun vrienden, alles hebben gegeven via mijn hand aan de kerk van de Zalige Maria en de Heilige Martinus van Papinglo voor hun eigen zieleheil en dat van hun ouders, om het voor eeuwig vrij te bezitten, natuurlijk onder deze voorwaarde dat juist daar een altaar zou gebouwd worden en een priester zou aangesteld worden die elke dag voor hen en voor de heer graaf speciaal een mis zou opdragen. En opdat nooit door iemand van de nabestaanden zo'n heilige, vrije, officiële schenking zou kunnen verstoord worden, eens verstoord ongeldig gemaakt worden, hebben ze verkregen dat de schenking met mijn zegel bekrachtigd wordt en dat gelegitimeerd werd door het zegel van rechtschappen lieden die tot getuigenis aanwezig waren bij deze schenking, en wiens namen onderaan opgeschreven staan.

Het zegel van Willem, abt van de Heilige Bavo, van Gerard, abt van de Heilige Petrus, van Johannes, abt van de Heilige Berlinus, van Walter, abt van Trunciniis, van Roger, Arnold en Giselbert, zonen van de burggraaf Rogier zelve, van Johannes, burggraaf van Insulairs, van Michel de gastheer, van Olivier van Machelen, van Sigerus van Gent, van Reinoldus van Arras, van Bernardus van Roubaix, van Rogier, broer Bernardus, van Walter Mor. (?), van Reingerius van Praet, van Simon de notaris, van Simon van Vaernewijck.

Deze schenking is gebeurd in het jaar van de vleesgeworden Heer 1187, 6 maart.

Rogier I was op dat ogenblik wellicht de belangrijkste figuur in het graafschap, op de graaf van Vlaanderen na. Zij naam dook in Kortrijk voor het eerst op in 1128. Hij fungeerde dan als burggraaf van Kortrijk, m.n. als vertegenwoordiger van Diederik Van de Elzas, graaf van Vlaanderen. Burggraven waren de vertegenwoordigers van de graaf in een kasselrij (middeleeuwse indeling) en verantwoordelijk voor bestuur, rechtspraak

⁸ Letterlijk vertaald betekent dit *luipaard* !? F.DE POTTER en J.BROECKAERT vermelden dezelfde persoon als Willem Lupard, in *Geschiedenis van de gemeenten in de provincie Oost-Vlaanderen, gemeente Zeveren, eerste reeks, 1863, deel VII, blz. 3.*

(voorzitter schepenbank), verdediging van de grafelijke burcht. Zij vormden een erfelijke-feodale kaste, die nog een gevolg was van het Karolingse stelsel. Reeds in de 12e eeuw kwam er een soort modernisering waarbij de burggraven werden vervangen door ambtenaren, de stadsbaljuws.

In 1128 was Roger I gehuwd met Sara, dochter van Rogier III van Rijsel. De moord op Iwein van Aalst op 8 augustus 1145 deed hem slechts tijdelijk in ongenade vallen.

Vanaf 1151 werd hij eveneens burggraaf van de kasselrij Oudburg Gent: *Rogerus Gandensis et Curtracensis castellanus.*

Het feit dat Rogier I twee kasselrijen controleerde betekende een sterke concentratie van macht en een aanzienlijk vertrouwen vanwege de graaf van Vlaanderen, op dat ogenblik Filips van de Elzas (1142-1191).

Rogier I was burggraaf van Gent geworden na een hele intrige. Hij nam het op tegen een oude Gentse familie Wenemar, die in het verleden de burggraven had geleverd. Uiteindelijk kwam het tot een akkoord met de zoon van Wenemar II, Arnulf van Gent. Rogier beloofde met Margaretha te huwen, de dochter van deze Arnulf van Gent, en als compensatie bleef hij levenslang burggraaf van Gent.

De graaf van Vlaanderen wou van Arnulf geen burggraaf maken omdat hij reeds graaf van Guines was, een belangrijk graafschap in de buurt van Boulogne.

Uiteindelijk zou Petronella, de dochter van Rogier I in 1187 huwen met ene Zeger II die daarmee burggraaf werd. Op die manier kwam het oude huis der Wenemars in Gent weer aan de macht.⁹

De oorkonde van 6 maart 1187 is de laatste waar Rogier I in verband wordt gebracht met Gent. Hij overleed in 1190.

Een aanzienlijk aantal personen - omschreven als rechtschappen lieden - hadden de bovengenoemde oorkonde met hun zegel bekleed. Er is vooreerst Willem, abt van de Sint-Baafsabdij. Dit is geen verrassing. De abdij kreeg de bezittingen in Zeveren, via de abdij in Papinglo, die in handen was van Sint-Baafs.

⁹ E. WARLOP, *De Vlaamse adel vóór 1300*, Familia et Patria, Handzame, 1968, deel I, blz. 258, 259, 267.

Ook de zonen van Rogier, Rogier II (zijn opvolger als burggraaf van Kortrijk), Arnold of Arnulf, Giselbert, komen op het zegel voor. Verder is er zijn broer Bernardus IV van Roubaix (1187-1200).

Reingerius van Praet is misschien dezelfde als Renier van Watervliet (1187-1201), echtgenoot van Isabella van Praet (1190/1200-1197). De Simon van Vaernewijck, is wellicht een telg van de familie van Vaernewijck uit Melsen (Merelbeke).

In ieder geval is het wel opvallend dat een dergelijke machtige figuur voor zijn nabestaanden precies in Zeveren een altaar wenste op te richten, dit als compensatie voor het afstaan van zijn eigendommen in Zeveren aan de abdi van Papinglo.

Rogier had die eigendom in Zeveren wellicht verworven in 1146 van een zekere Willem Leopardus of Lupard. Het betrof het 't goet 't Severin, met een oppervlakte van 21 bunder en 100 roeden. Deze belangrijke hofstede zou later een aparte heerlijkheid vormen.

Concreet hield de wens van Rogier in dat er een priester werd aangewezen om in Zeveren dagelijks een privémiss (??) te lezen. Hierbij kan er vanuit worden gegaan dat dit altaar werd geplaatst in een bestaand kerkje. Het altaar kan ook aan de basis hebben gelegen van de kerk, waarvan een vermelding bestaat in de 14e eeuw.

De benoeming van een pastoor was voor de abdi van Papinglo geen verliespost, want er waren allerlei inkomsten mogelijk: offeranden, kerkelijke tienden en andere opbrengsten, bv. van kapellen die van de kerk afhingen.

Het oprichten van een altaar door een welstellende familie ten voordele van het eigen zieleheil was geen uitzondering. Misschien had de oudere Rogier ook schuldgevoelens over het verloop van zijn carrière, die - zoals boven reeds vermeld - letterlijk over lijken ging.

Stefaan DE GROOTE, Sint-Martens-Latem

ZANTEN UIT DE "GAZETTE VAN GEND"

De *Gazette van Gend* verscheen voor het eerst in 1765, dit tweemaal per week (maandag en donderdag). De navolgende aankondigingen hebben allen betrekking tot het Land van Nevele. Ze dateren allemaal van 1767 en 1768.

NEVELE - Verkoop herberg de Rooze - 15.10.1767, 29.10.1767 en 12.11.1767
Men laet een ider weten, als dat'er te koope geveylt word eene schoone Hostelrye ofte Herberge, gestaen ende gelegen binnen de Stede ende Vryhede van Nevel, genaemd de Rooze, dit met alle zyne appendentien ende dependentien, midsgaders met het Octroy van Haere Majesteyt verleend aen het Ridderlyk Gilde van den Heyligen Sebastiaen, commoditeyt voor twintig peirden, ende bequaem tot alle Fonctien, zoo van Brouwen als Stokken, ende om te komen in 't gebruyk met Mey eerstkomende 1768, met noch een kleyn Huys staende nevens de Poorte; die gaedinge heeft om den zelven koop te doen, kan hem adresseren aen Jacobus van Brussel, Proprietaris van diere, op de Conditien alsdan vooren te lezen, zullende hier van gebeuren dry bekendmaekingen van veerthien tot veerthien dagen.

POESELE - Verkoop van bomen - 16.11.1767 en 19.11.1767

Men laet een igelyk weten, dat men op den 1. December toekomende binnen de Prochie van Poessele op d'Hofstede bewoond by Christiaen Mortier verkoopen zal extra groote Boomen zoo Eeken als Olmen, Esschen en Abeelen, bequaem tot alle soorten van Werken, als Meulenstaeken, Assen, Steen en Oliebanken, Zeepylon, &c. alles op favorable Conditien alsdan vooren te lezen; imand daer toe gadinge hebbende, kan hem aldaer laten vinden.

LANDEGEM - Kasteel te huur - 7.3.1768

Men adverteert dat'er van stonden aen in huere gepresenteert word een schoon Kasteelken, gelegen tot Landegem, beplant met de alderschoonste Fruytboomen &c., achtergelaeten en eertyds gebruykt door Myn Heer Sandelyn ende naer zyn overlyden door de Douairiere Loovelde, competerende nu aen Mevrouw van Asper; de gene gaedinge hebben om 't zelve te pachten, konnen hun adresseren aen Myn Heer van Asper, die aen hun Voorwaerde zal verleenen.

HANSBEKE - Talenonderwijs - 7.3.1768

De B.B.Eremyten tot Hansbeke op den Brugschen Vaerd, adverteren het Publicq, dat zy met goed succes sedert dry jaeren hebben opgerecht eene Schole tot het instruëren der Jonkheyd in de Vlaemsche, Fransche ende Latynsche Tael, immers in alles wat de teere jeugd betaemt, ende tot geringen prys.

NEVELE - Brouwalaam te koop - 10.3.1768

Sr. François Reubens, Meester Chirurgyn, woonende binnen de Stede van Nevele, maekt een ider kenbaer, dat hy te koopen heeft eenen schoonen Brouwketel, Brouwkuype, Koelbak ende anderen Brouwers Halm; by dien de gene gaedinge hebbende om 't zelve te koopen, kunnen hun aen den zelve Reubens adressen.

André BRAET, Erembodegem

KUNST IN HET LAND VAN NEVELE (II) JULES VAN WANZEELE, SCHILDER UIT NEVELE

Jules Van Wanzele werd geboren op 11 maart 1881 als derde kind van Charlotte De Ketelaere en haar tweede echtgenoot August Van Wanzele (°Nevele 27 april 1836) met wie ze op 13 januari 1877 was gehuwd. De vader van August, Carolus Ludovicus, leefde nog maar zijn moeder Eugenia Beryngier was reeds overleden. Charlotte en August baatten een boerderij-bouwmateriaalzaak uit, Vaart Links te Nevele.

Jules volgde de Gemeentelijke tekenschool. Hij kreeg er les van de directeur Theodoor Janssens en zijn opvolger Felix Beryngier. Op jeugdige leeftijd werkte hij in het atelier van Theodoor. Er bestaat een foto uit die tijd van het toenmalige personeel. Later werkte hij ook bij Theodoors broer Karel in de Kammerstraat 16 te Gent. Ongetwijfeld woonde hij toen vaak bij zijn zuster Celine en zijn schoonbroer Francies Stevens die zich reeds in 1899 in Gentbrugge (Oude Brusselse Steenweg) hadden gevestigd. Nu en dan legde hij het traject Nevele-Gent te voet af.

Reeds in 1904 schilderde hij zijn tante Stefanie Beaufort, begijntje van het Klein Begijnhof te Gent. Het werk getuigde van zijn begaafdheid als portret-schilder.

In 1907, na het overlijden van zijn moeder, vestigde hij zich definitief in Gentbrugge. Hij volgde eerst avondlessen, daarna daglessen aan de Sint-Lucasschool te Gent. In 1909 behaalde hij er een eerste prijs in de schilderkunst. In datzelfde jaar tekende hij, waarschijnlijk als eindwerk, "Ons Moeder", Charlotte De Ketelaere. Hij schilderde haar toen ook als miniatuur op hout.

Jules was een knap verteller. Bekend is zijn verhaal hoe hij bij Theodoor Janssens na twee jaar gratis werken zijn eerste loon ontving en op weg naar huis zijn envelop opendeed en wenend zijn wedde van 14 dagen - een halve frank - aan moeder afgaf. Later werd het gelukkig wat beter. Een andere keer hoorden ze thuis lawaai, waren er zeker van dat het inbrekers waren waarop Jules en zijn broer Frans naar buiten trokken. Langs de vaart had een gevecht plaats met onbekenden tot iemand riep "Jules, schieten". Waarop het antwoord volgde "Jules, zijt gij het? Niet schieten". Het was de rijkswacht op patrouille met o.a. de hem goed bekende Yvo Moens. Het kostte de familie

Jules Van Wanzele schilderend Jozef De Ketelaere
aan de piano (omstreeks 1920)
(Foto familie Van Maldeghem, Nevele)

ettelijke druppels en ze moesten de gescheurde kleren vergoeden. Het was immers op publiek terrein gebeurd.

Na zijn eindexamen werkte hij voor Michel Lowagie uit Brugge (oud-klasgenoot van de Sint-Lucasschool) en hielp mee aan de restauratie van de H.Bloedkapel te Brugge en de kerk te Mijlbeek (Aalst). Het was daar dat ze, na werkzaamheden bij een moeilijke pastoor eens, in spiegelschrift schilderden: *Ten tijde van Pastoor Stanislas die nooit tevreden was over zijn schilders Jules Van Wanzele en Désiré Van Neck.*

In 1912 huwde hij met Maria Van Der Ginste uit Meigem. Ze was geboren op 3 augustus 1883. Ze had reeds een tijd bij de firma Diaz in Nevele gewerkt en vervolgens kwam ze in dienst bij de ijzerwinkel Dutrie in de Veldstraat te Gent. Het paar vestigde zich na hun huwelijk in 1912 te Ninove. Hij opende als zelfstandig schilder een winkel van schildersbenodigdheden in de Burchtstraat. Na de wapenstilstand schilderde hij portretten van koning Albert I en koningin Elisabeth. Dit werk werd aangekocht door de Union Allumetièrre te Ninove. Tevens graveerde hij het koninklijk paar in koper. Hij vervaardigde toen ook de portretten van de heer en mevrouw Van Belle te Ninove.

In 1919 werkte hij te Roubaix in een groot decoratiebedrijf, gespecialiseerd in het vernieuwen of restaureren van oude salons (met o.a. boven de deuren frontons met cupido's). Verscheidene portretten zijn van deze periode, waaronder de heren Markey van Oostvleteren en de baas van het schildersbedrijf te Roubaix.

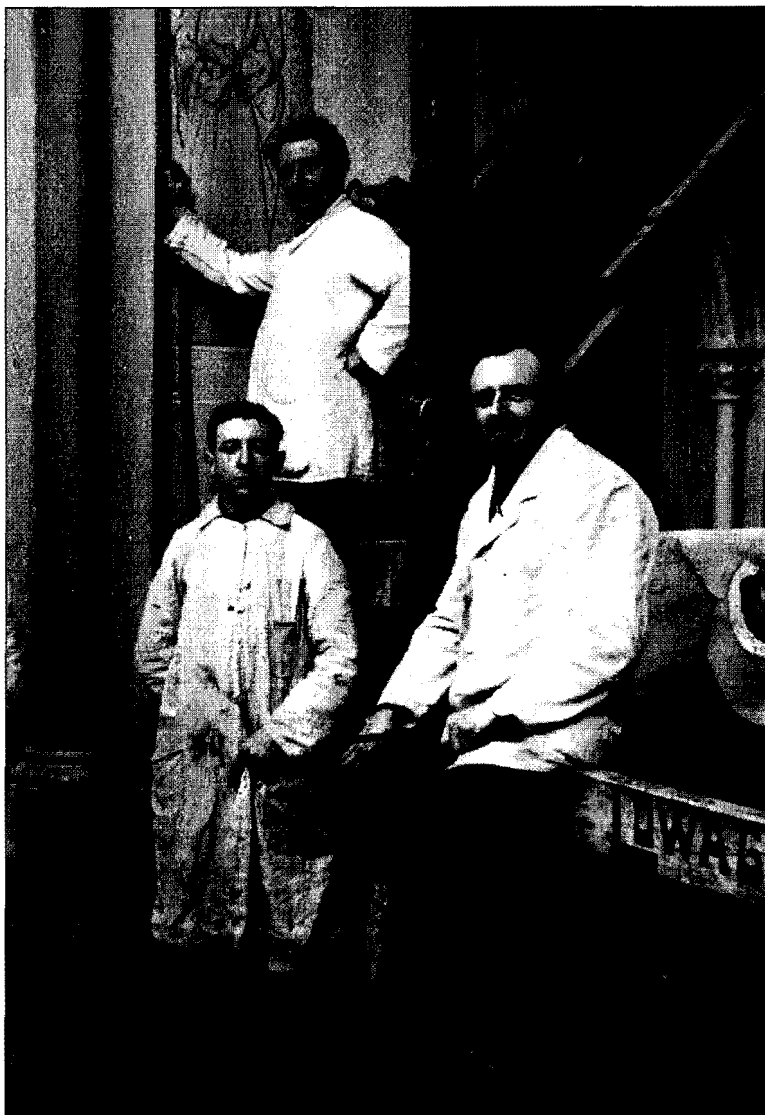
In 1923 treedt hij weer in dienst bij Michel Lowagie. Ze schilderden o.m. de kerk van Elverdinge.

In 1927 schildert hij in de kerk van Outer (Ninove) een altaarstuk "De discipelen van Emmaüs met het portret van de schenker" (oom van de pastoor) van ± 2 m x 3,5 m op doek in olieverf.

In 1928-29 werkte hij in de kerk van Welle waar hij in het koor de muurschilderij "Het offer van Melchicidéc en het offer van Christus" (aan het kruis) verwezenlijkte.

In 1929 schilderde hij de kapel van het klooster van Outer en in 1930 in de kerk van Okegem de twaalf apostelen in het koor.

In 1931 werkte hij in de St.-Gertrudiskerk te Pede waar het Lam Gods en twee drinkende herten van zijn hand zijn. In datzelfde jaar schilderde hij in het

Jules Van Wanzele (zittend) in de kerk van Kerkhove samen met een leerling-schilder en Michel Lowagie (bovenaan).
(Foto familie Van Maldeghem)

klooster te Denderleeuw.

In 1932 was hij werkzaam in de kapel van het klooster van Biévène (Henegouwen) waar hij twee schilderijen op doek schilderde ($\pm 0,70 \text{ m} \times 1,10 \text{ m}$), nl. "Christus zittend op het Kruis" en "De stervende Christus".

In 1933 was hij in de kapel van het klooster te Bassily en in de kerk te Neuville. In 1934 verfraaide hij de parochiale kapel van Ledeborg (Pamel), alsook de kloosterkapel te Pamel-dorp en Nederhasselt.

In 1933-35 herschilderde hij het altaar in de rechterkruisbeuk van de O.L.Vrouwkerk te Ninove. In diezelfde decanale kerk te Ninove restaureerde hij ook het hoofdaltaar.

In 1934-35 was hij in de kerk van Liedekerke, in 1936 te Teralfene, in 1937 in het klooster te Gooik, in 1939 in de kerk van Vilvoorde, in 1942 in het klooster te Neigem en in 1943 in de kerk van de H.Theresia te Ninove.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog daalde het aantal opdrachten. Jules Van Wanzele, die reeds de zestig voorbij was, zag zich gedwongen zich toe te leggen op schilderijen. Zo hield hij omstreeks 1944 drie tentoonstellingen, tweemaal in een zaal van het vredegerecht van Ninove, een andere keer in de liberale kring aldaar. Zijn werken zijn getekend, maar niet altijd gedateerd. Soms kopieerde hij meesterwerken. Zoals later "De Berechtinghe" van Theodoor Verstraete (1956).

In het gezin Wanzele-Van De Ginste werden drie kinderen geboren. De oudste Alfons (Ninove 1913) volgde de voetsporen van zijn vader. Hij volgde het Hoger Kunstinstituut te Gent, legde examen af bij de Centrale Examencommissie, studeerde aan het Hoger Instituut voor Pedagogie te Gent en werd in 1934 zelfstandig schilder en tekenleraar te Eisden, Maaseik en Sint-Truiden. In juli 1939 huwde hij met Elisabeth De Coster. Na nieuwe examens werd hij in 1946 tekenleraar aan het Koninklijk Atheneum te Kapellen (Antwerpen) en in 1957 tot aan zijn pensionering leraar didactiek en positieve esthetica aan de afdeling plastische kunsten aan de Rijksnormaalschool te Jette (Brussel). Hij zetelde eveneens als lid van de Centrale Examencommissie.

Werken van hem bevinden zich in private collecties in de USA, Canada, Engeland, Nederland, Duitsland en Frankrijk. Ook zijn dochter Greta werd lerares plastische kunsten aan het Koninklijk Atheneum te Grimbergen en Vilvoorde. Zijn zoon Jan was verbonden aan de Geneeskundige Dienst van

Tweede van links op de laatste rij is Jules Van Wansele in het atelier van Karel Janssens
(Foto familie Van Maldeghem, Nevele)

het militair hospitaal te Keulen. Alfons maakte daar in de omgeving (Aynat) een kruisweg waarin hij het lijdensverhaal met een minimum aan middelen een maximum aan menselijke expressiviteit verleent. De kruisweg werd gegraveerd op leisteen.

Fons Van Wanzele schreef over zijn vader het volgende: *Jules bezat een zeer sterke visuele waarneming en een fijne technische weergave. In de samenstelling van zijn werken is het visuele tridimensionale en dimensionale beeld steeds uitgangspunt geweest. In zijn weergave vervormt hij de natuur nooit en staat tegenover het expressionisme en het non-figuratieve van zijn tijd. Hij bleef bij deze opvatting en werkte picturaal-fotografisch steeds verder. Zoek bij hem geen composities met vreemde elementen. Al zijn uitvoeringen zijn natuurgetrouw als een klassiek portret opgevat. In zijn schilderijen is er een zoeken naar atmosfeer bij de landschappen en een scheppen van een speciaal licht in zijn stilleven waar te nemen. Zijn vroege opleiding in het atelier Janssens te Gent heeft hem technisch vervolmaakt. Middeleeuwse werkwijzen als het slijpen van zijn eigen verven waren bij hem schering en inslag. In glaceren, doreren en andere oude technieken was hij een meester.*

Jules, de tweede zoon van August, werd student aan de militaire school van de Rijkswacht op 1 juli 1935 en kreeg er een opleiding als officier. Hij huwde met Antoinette Beussart. Op 26 juni 1945 werd hij luitenant te Deinze en bezocht in die hoedanigheid regelmatig de kazerne te Nevele. Zijn kinderen Alex (21.01.46), en de tweeling Eric en Luc (17.12.1947), werden te Deinze geboren. Zijn zoon Filip werd geboren op 12.01.1960. Majoor geworden op 26 juni 1958 begon zijn klim naar de top, iets waarover Jules zeer fier was. In 1975 werd hij luitenant-generaal en tot 30 juni 1978 was hij Opperbevelhebber van de Belgische Rijkswacht. Op hoge leeftijd mocht Jules' echtgenote dat nog beleven! August overleed reeds op 10.09.1981. Zijn zonen Alex en Eric vonden ook hun weg bij het Korps, Alex is er nu majoor. Luc, die later ook zal schilderen en exposeren, is verbonden aan de Vlaamse Universiteit van Brussel. Filip werd geneesheer.

Hun laatste jaren brachten Jules en Marie door bij hun jongste dochter Celine, gehuwd met de op 20.12.1993 overleden Leopold Penne. Celine was onderwijzeres, Leopold was werkzaam bij de Brusselse trammaatschappij. Jules maakte in Groot-Bijgaarden van nabij het opgroeien mee van zijn kleinkinderen Antoine, Julienne en Guy.

De vaartbrug te Nevele naar een oude postkaart, geschilderd in 1960.
Verzameling familie Van Maldeghem.
(Foto Fernand Neerman en Romain De Vreese)

Regelmatig brachten Jules en Marie een bezoek aan de familie Van Maldeghem te Nevele en te Aalst. Voor Margriet schilderde hij, naast een aantal andere werken, driemaal haar echtgenoot, "De jonge Jozef De Ketelaere", "Jozef De Ketelaere als koster in de Sint-Jozefskerk te Aalst" en "Jozef De Ketelaere met kanarievogel Pietje". Jozef die na zijn pensionering in de jaren zestig regelmatig op hoogdagen de H.Mis speelde in de St.-Mauritiuskerk te Nevele, was afkomstig van Zeveren. Jules en Marie kwamen vaak naar hun geboortedorp. Hij schilderde o.a. een bord met de kerk van Nevele, een boerderij in de Bosstraat met Charles Leyseele en "De brug van Nevele". Dit laatste werk werd te Nevele tentoongesteld ter gelegenheid van 25 jaar "Land van Nevele". Op triplex geschilderd reden zijn "Lustige Kabouters" ook eens in de Nevelse Stoet als reclamepaneel. Kort voor zijn dood werkte hij aan "Alex Van Maldeghem aan de piano". Zijn laatste werkje "Deurle aan de Leie" bleef onafgewerkt.

Op 28 januari 1962 stierf Jules Van Wanzele, na een slepende ziekte. Zijn echtgenote werd 95 en stierf op 26 januari 1978.

Alex VAN MALDEGHEM, Nevele

Bibliografie

- A.JANSSENS, *Mensen uit ons heem (3): Theodoor Janssens*, in *Het Land van Nevele*, jg. XXI (1990), afl. 1, blz. 31-50.
- A.JANSSENS, *Mensen uit ons heem (4): Felix Beryngier*, in *Het Land van Nevele*, jg. XXI (1990), afl. 2, blz. 99-111.
- A.MARTENS, *Theodoor Janssens te Nevele, een toemaatje*, in *Het Land van Nevele*, jg. XXI (1990), afl. 4.
- A.JANSSENS, *De gemeentelijke tekenacademie van Nevele*, jg. XXI (1990), afl. 4, blz. 246-271.
- A.VAN MALDEGHEM, *Kroniek van een bouwfamilie ter gelegenheid van 125 jaar Bouwmaterialen Van Maldeghem*, in *Het Land van Nevele*, jg. XXV (1994), afl. 4, blz. 267-285.

BIJLAGE: Lijst van de tentoongestelde werken in de zaal van het Vrederecht te Ninove 30/1 tot 6/2/1944.

1. Oogstmaand	9. Naar de weide
2. Oude Molen "te Pamel"	10. Uiterste krachten
3. Zicht op Ninove	11. Portret van Mr. Van Belle
morgenmist over den Dender	12. Portret van Mme Van Belle
4. Zicht op Ninove bij valavond	geschilderd na hun dood naar foto
5. De Koepoort bij maanlicht	13. Mijne Moeder
6. Reuzen "uit Neigembosch"	geschilderd in 1909
7. Op roof uit	14. Portret van Mr. Du Mongh
8. Storm te lande	Denderwindeke

VERSLAGEN

Zondag 9 februari 1997 lezing door prof. dr. Antoon Verhoeven over "De vormtaal van het landschap tussen Kale en Leie" en zeventiengste statutaire vergadering.

Het landschap tussen Leie en Kale behoort niet tot de Vlaamse zandstreek en maakt ook geen deel uit van de zandleemstreek. Tijdens zijn lezing ging de spreker na wat de tand des tijds heeft doorstaan en wat van belang is voor de leesbaarheid van het actuele landschap. Aan de hand van luchtopnames lichtte professor A. Verhoeven het landschappelijk erfgoed toe met het oog op maatregelen inzake landschapszorg.

Tijdens de 27e statutaire vergadering werd de Nevelse Huwier toegekend aan de verdienstelijke familiekring André Braet.

André Braet werd in 1945 te Ruiselede-Doomkerke geboren maar week na zijn huwelijk uit naar Erembodegem. Vanaf de jaren zeventig begon hij zich voor de familiekring te interesseren en in 1981 verscheen zijn eerste boek "Het geslacht Braet", het resultaat van zeven jaar onderzoekswerk. In dit werk speurde hij naar zijn voorouders-molenaars en bracht op een eerste familie-reünie niet minder dan 1.000 stamgenoten samen.

In "Het geslacht Van Nuffel" (1988), waartoe zijn echtgenote behoort, heeft André Braet de lotgevallen van een honkvaste meiersfamilie uit Herderssem beschreven. Voor dit werk kreeg hij de aanmoedigingsprijs voor familie-kring van de provincie Oost-Vlaanderen.

Hij werd bestuurslid van de heemkring Oud-Ruyselede en publiceerde bijdragen in diverse heemkundige tijdschriften. Thans is hij ook de actieve voorzitter van de VVF-Aalst. Voor amateurgenealogen geeft hij zeer gewaardeerde lessenreeksen, voordrachten en organiseert hij tentoonstellingen.

In het Land van Nevele maakte hij zich verdienstelijk met een bijdrage over de Braetshoek te Nevele en vooral met zijn boek "De Braetsroute" (1996) waarin het Land van Nevele centraal staat als bakermat van de familie Braet. Omwille van zijn verdiensten heeft de heemkundige kring "Het Land van Nevele" beslist om André Braet in 1997 op te nemen als Prins in de Orde van de Nevelse Huwier.

Nadat hem door het bestuur van de heemkundige kring een herdenkingsschaal versierd met een Nevelse huwier werd overhandigd, dankte de nieuwe prins als volgt:

Mijnheer de voorzitter, beste aanwezigen,

Ik dank het bestuur van de heemkring voor deze bijzondere attentie en waardeer ten zeerste uw erkentelijkheid voor mijn vorsingswerk en studies.

Het verleden van alle naamdragers Braet zit gestoeld op minstens 650 jaar van onvervangbare aanwezigheid in het Land van Nevele.

Wij weten nu dat onze verre voorouders hier met het vroegere dorpsleven vergroeid waren, op sociaal-economisch, religieus en cultureel vlak, mede door hun functies van burgemeester, schepen en vermogensschatter, en door hun bedrijvigheid als molenaar-timmerman, brouwer-herbergier, schipper, houthandelaar en landbouwer.

Hier werd ons volk boven de doopvont gehouden en bij menig klokgelui gewekt om te bidden of ten strijde te trekken.

In veel moeilijker omstandigheden dan nu hebben zij Nevele, Poesele en Hansbeke mee helpen uitbouwen en het landschap met hun handen gekleurd.

Wel 1.500 Braeten en hun verwanten hebben deze streek historisch lief, nu zij er hun bakermat terugvonden.

Wanneer de toeristen straks naar het zuiden razen, zullen hier mijn stamgenoten neerstrijken - op weg naar hun voorvaderen - naar die plekjes landbouwgrond die ze een naam hebben gegeven en ontelbare keren hebben omgewoeld (om in hun levensonderhoud te voorzien) en naar die plekjes waar zij woonden, waar de aarde met hun bloed, zweet en tranen is doordrenkt.

Wanneer wij oog in oog staan met onze oorsprong 'den Braetshoek op Nevele-Veldeken', de wieg van ons geslacht, dan zijn 20 generaties navelstrengen met de eerste moederkoek verbonden - een etnische band en een aangrijpend gevoel, als u het mij vraagt.

Uw eigen Vlaamse taal en volksaard, uw oude hoeven, beekjes en sites zijn ook ons cultureel erfgoed.

- *Omdat we weten hoelang ze reeds galmen 'die klokken', geven ze hier welluidender klanken.*
- *Omdat ze helaas verdwenen zijn, zien wij ze in gedachten terug:*
 - *de omwalling van de tuinhaag van hulst rond de voormalige Braetshoeve, nu de hoven Van Nevele en Gaudissabois,*
 - *en de energiewekkende graan- en oliemolens van Nevele, Poesele en Hansbeke, waar onze voorvaderen eeuwenlang de wind hebben gevangen.*

Nog veel cultuur-historisch erfgoed moeten wij uit de vergeethoek halen en ook familiaal erfgoed voor wie in het Land van Nevele zijn of haar bakermat en familiegeschiedenis ontwaart.

En met families op weg naar hun roots zal de belangstelling voor het plattelandstoerisme zeker toenemen.

Wie zorgt er voor de toeristische uitbouw en de herwaardering van het gedachtengoed van 'de mensen van toen'?

Wanneer zien we historisch-verantwoorde straatnamen in het labyrint Veldeken-Braamdonk en Kerrebroek?

Ik dank u.

Tijdens de 27e statutaire vergadering ging de voorzitter over tot de bestuursverkiezing. Volgens de statuten zijn volgende bestuursleden ontslagnemend en herverkiesbaar: André Bollaert (1980), Wim De Clercq (1994), Yvonne De Keere (1982), Daniël D'Hooge (1974), Véronique Lambert (1994) en Jan Luyssaert (1970). Alle ontslagnemende bestuursleden werden bij handgeklap in hun functie opnieuw bevestigd.

Nadat het activiteitenverslag (zie hierna) en het financieel verslag over het voorbije werkjaar aan de algemene ledenvergadering werden voorgelegd, konden de aanwezigen bij een boterham met 'hoofdvlakke' herinneringen ophalen.

J.L.

Activiteitenverslag 1996

Voordrachten, tentoonstelling:

11 februari 1996, lezing in Merendree door lic. Wim De Clercq: "Over potten, pannen, archeologen en Romeinen. De Gallo-Romeinse aanwezigheid in Merendree".

25, 26 en 27 mei 1996, tentoonstelling in Nevele: "René Van de Walle fotogenie(k). 25 jaar persfotografie in het Land van Nevele".

Juni 1996, uitreiking van de prijs voor geschiedenis aan de leerlingen van de zesde klas.

13 en 14 juli 1996, uitreiking van bedevaartvaantjes van de heilige Donatus in de kerk van Poesele.

26 december 1996, i.s.m. Davidsfonds Lotenhulle-Poeke, lezing in Lotenhulle door J.Lesage: "Van vierschare tot heksensabat".

Publicaties:

Het heemkundig tijdschrift "Het Land van Nevele" verscheen in vier afleveringen met in het totaal 346 bladzijden, in een oplage van 415 exemplaren.

Het familiekundig tijdschrift "Mensen van Toen" verscheen in vier afleveringen met in het totaal 100 bladzijden, in een oplage van 273 exemplaren.

Bibliotheek:

De bibliotheek van de heemkundige kring "Het Land van Nevele" (Veldestraat 49, Merendree) was elke eerste zondag van de maand toegankelijk voor alle vorsers, zowel leden als niet-leden.

J.L.

Van zaterdag 17 tot maandag 19 mei 1997, tentoonstelling 'Bier van hier' in de vroegere cichoreifabriek Buysse-Loveling te Nevele.

Sedert ruim tien jaar werkt de heer Philippe Bockstael in zijn vrije tijd aan de geschiedenis van de Gentse brouwerijen en dan vooral aan de geschiedenis

van de verdwenen brouwerij Meiresonne waarvan het ontstaan ligt in Landegem. Na de oorlogsprikelen 1914-18 waarin de brouwerij werd verwoest, trokken twee telgen van de familie naar Gent en stichtten er één van de belangrijkste brouwerijen van ons land. De opzoekingen van Ph.Bockstael resulteerden in een unieke verzameling voorwerpen maar ook in een veelheid aan gegevens en informatie over deze vroegere Landegemse brouwerij. Ook nadat de brouwerij naar Gent was verhuisd, bleef de band met het Land van Nevele bestaan want heel wat mensen uit onze streek stonden er op de loonlijst en ze hebben de familie Meiresonne steeds als een loyaal en sociaalvoelend werkgever ervaren.

In een vijftiental glazen kasten etaleerde de heer Bockstael bierglazen, publiciteitsvoorwerpen, affiches, flessen en allerlei andere voorwerpen uit de vroegere brouwerij. Tegen de wand hingen fotopanelen met herinneringen aan het bedrijvige leven in de brouwerij. Voor ons heemkundigen was het bijzonder boeiend toen tientallen oud-werknemers ons tijdens een bezoek aan de tentoonstelling hun verhaal vertelden.

Net zoals de voorbije twee jaar konden we weer eens gebruik maken van de bedrijfsgebouwen van de vroegere cichoreifabriek Buysse-Loveling te Nevele. Een stijlvolle tentoonstelling kan maar tot haar recht komen in een ruime en lichtvolle zaal. We danken daarom langs deze weg nogmaals notaris Duerinck voor zijn gastvrijheid. Het gemeentebestuur van Nevele danken we voor zijn materiële steun en de bestuursleden van de heemkundige kring "Het Land van Nevele" voor hun inzet en vrije tijd.

J.L.

Prijs geschiedenis door de heemkundige kring "Het Land van Nevele" toegekend aan de leerlingen van de zesde klas.

Elk jaar schenkt de heemkundige kring "Het Land van Nevele" een bijzondere prijs aan de best gequoteerde leerling(e) in het vak geschiedenis van de zesde klas.

De prijs ging dit jaar naar:

Kim GYSSELS (Vrije Basisschool Lotenhulle)

Juul LANGERAERT (Gesubsidieerde Vrije Gemengde Basisschool Hansbeke)

Dieter LOOTENS (Gemeenteschool Landegem)

Matthias SYS (Sint-Vincentiuschool Nevele)

Sander VAN DAELE (Gemeenteschool Nevele)

Sandy VAN WASSENHOVE (Sint-Gerolfschool Merendree)

Marieke VLAEMYNCK (Sint-Vincentiuschool Nevele)

Wegens haar bijzondere pedagogische aanpak heeft de Leefschool Klavertje Vier uit Nevele de prijs toegekend aan haar documentatiecentrum.

Wij danken de scholen voor hun vlotte medewerking en feliciteren de leerlingen van harte.

A.B.

Zaterdag 12 en zondag 13 juli 1997. Dertiende uitreiking bedevaartvaantjes van de H.Donatus in de kerk van Poesele.

Tijdens het tweede weekend van juli werden in de Poeselse parochiekerk opnieuw bedevaartvaantjes uitgereikt van de H.Donatus. De patroon tegen donder, bliksem en andere schadelijke natuurelementen wordt alhier sinds 1860 vereerd.

De oplage bedroeg 200 exemplaren waarvan er 41 werden uitgereikt tijdens de zaterdagmis en 27 tijdens de hoogmis, het merendeel aan bedevaarders van buiten de parochie.

De tekening van het vaantje, op 80 gr zonnegeel papier, meet 175 mm op 166 mm. In de rechte hoek links staat de donderheilige naar een afbeelding van de Drongense religieuze kunstenaar Willy Schoon met daarnaast de vijfde strofe uit het Poeselse Donatuslied van pater De Mindere waarvan de tekst luidt als volgt: "Donatus, Strijder-Martelaar, Gij onverwondbaar in 't gevaar, beschut ons huis, en stal en schuur, spaar ons vooral van 't eeuwig vuur."

A.B.

Voorzitter

Jan LUYSSAERT
Veldestraat 26
9850 MERENDREE

Ondervoorzitter

Arnold STROBBE
Lokouter 12
9880 LOTENHULLE

Secretaris en bibliothecaris

Lieven DE RUYCK
Heiste 45
9850 LANDEGEM

Penningmeester

André BOLLAERT
Beentjesstraat 24
9850 POESELE

Bestuursleden

Irène BUYSSE, Knokstraat 12, 9880 Poeke
Wim DE CLERCQ, Rostraat 12, 9850 Hansbeke
Stefaan DE GROOTE, Peperstraat 7, 9800 Bachte-Maria-Leerne
Yvonne DE KEERE, Kalkhofstraat 7, 9800 Deinze
Daniël D'HOOGHE, Langemunt 58, 9850 Nevele
Véronique LAMBERT, Beentjesstraat 28B, 9850 Poesele
Marcel MICHIELS, Langemunt 104, 9850 Vosselare
Eddy VERSTRAETE, Brugstraat 61/6, 9880 Aalter